

Stevo 38 Leto 8

Uredništvo in izdajatelj: Okrajna odbora SZDL Kočevje in Novo mesto... Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25... Telefon: 127. Telemekonični telefon: 249.

Dolenjski list

Tednik okrajev Kočevje

JSIA KNJIŽNICA

MEŠTO

mešto

S posveta predsednikov svetov okrajnega ljudskega odbora:

Premalo svetov na občinah

S 1. septembrom je v novem komunalnem sistemu začelo tudi enajst dolenjskih občin. Organizacijsko in tehnično je bil prehod v komunalno ureditev pravčasno izvršen...

Na občinah je premalo svetov. Ponekod je prevladovalo mnenje, da bi nekateri svete združili, češ da opravljajo sorodno delo...

Automobilna cesta Carigrad - Atene - Beograd - Benetke

Za 24. septembra letos je predvidena konferenca v Carigradu, na kateri bodo predstavniki Jugoslavije, Grčije in Turčije obravnavali predlog za gradnjo avtomobilne ceste Atene-Solun - Beograd - Trst - Benetke...

Bastar pred sodiščem

V torek, 20. septembra dopoldne, se je začel v veliki razpravni dvorani novomeškega okrajnega sodišča eden največjih povojnih procesov s področja gospodarskega kriminala...

pri reševanju teh vprašanj. Če pa svete združimo in jim nalagamo delo z mnogih področij, svojih dolžnosti ne bodo mogli uresničevati...

Zdrava rast potoške „SMREKE“

Lepa, prostorna in sveta zgradba v Lokeh potoku že nekaj časa služi svojemu namenu. Dosti truda je bilo treba premagati, da je zrasla ta delavnica...

Čeda je več socialnih zavarovancev

V Novem mestu je bilo 14. septembra zasedanje skupščin Okrajnih zavodov socialnega zavarovanja Črna in Belkrajina. Glavna točka zasedanja je bila združenje obeh zavodov...

VREME

na čas od 22. sept. do 2. oktobra. V dnevi od 28. septembra dva do štirikrat padavine, ki bodo v glavnem kratkotrajne.

da se bodo sveti lahko uveljavili. Določiti je treba njihov odnos do ljudskega odbora, do tajništva, do odborniških komisij, do aparata v ljudskih odborih in ustvariti trdno povezavo med sveti pri OLO in občinskih ljudskih odborih.

Pri tem je seveda važna pomoč svetov okrajnega ljudskega odbora občinskim svetom. Statut OLO navaja, da pomagajo okrajni sveti občinskim svetom in smernicami za delo, pomagajo pa tudi upravnim organom občin.

Sodelovanje prebivalstva v izpolnjevanju nalog novih občin je bistvene važnosti za uresničevanje svete in komisije državljanov, krajevni odbori in zbori volivcev bodo pri tem odigrali nadvse važno nalogo.

Svečan pričetek obratovanja železolivarne v Črnomlju

Za belokranjsko gospodarstvo je letošnji 17. september zgodovinski dogodek: Belokranjska železolivarna v Črnomlju je pričela s proizvodnjo v novi veliki zgradbi na bregu Dobičanke.

Rekorden pridelek bombaža v Makedoniji

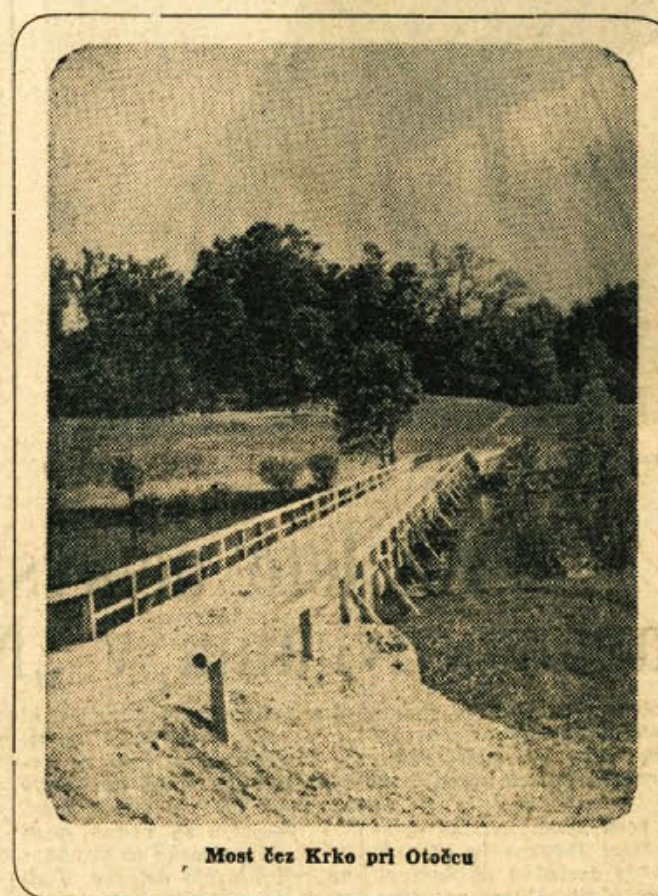
Po ocenitvi strokovnjakov bo letošnji pridelek bombaža v Makedoniji povprečno 700 kg na hektar. To je za 40 odstotkov več, kot je bil povprečni donos lani.

Švicarsko naročilo v naših ladjedelnicah

Na Reki so pred kratkim splovili ladjo „Silvretta“ s tonazo 10.500 ton, ki je prva izmed dveh enot, katere je naročila švicarska paroplovna družba.

Lovski posvet v Novem mestu

V nedeljo, 17. septembra je Okrajna lovska zveza Novo mesto sklicala posvet lovcev iz vsega okraja. Od 600 članov lovske organizacije v okraju se je posveta udeležilo le 12 lovcev.

Most čez Krško pri Otočcu

Združitev gostinskih zbornic

Gostinski zbornici okraja Novo mesto in Črnomelj sta se pred kratkim združili. Sedež združene gostinske zbornice je v Novem mestu in obsega območje prejšnjih okrajev Novo mesto in Črnomelj brez Predgrada ter občini Kostonja in Podbočje.

DOVOLJ SUROVIN IN NAROČIL, TODA STROJI NE ZMOREJO

Tovarna Beljad je bila zgrajena tik po vojni. Njena zgradnja je bila bolj simbolnega kot gospodarskega pomena. Vsekar je nova železolivarna lep dar dolenjskemu gospodarstvu in je zlasti Belj krajini ob desetih letih osvoboditve.

Vsi tisti, ki so prerokovali, da tovarna ne bo imela zadosti surovin za široko predelavo, naj bi se danes predelavo, saj imajo dovolj kmetijske surovine za vključitev v učenje te ali one obrtne ali industrijske stroke.

DOLENJSKI LIST v vsako hišo kočevskega in novomeškega okraja!

NAROČNIKI!

Te dni vas bodo obiskali poštarji s položnicami za plačilo zaostale in tekoče naročnine do konca leta 1955. Ne odklonite, prosimo, plačila zapadle naročnine!

Velike in vsestranske naloge Zveze borcev

Na vrsti so volitve v odbore osnovnih organizacij Zveze borcev. Končane bodo do konca septembra, v oktobru pa bodo volitve v občinske odbore ZB.

Tretji Kongres Zveze borcev je postavil pred organizacije vrsto odgovornih nalog, med katerimi je najvažnejša skrb za otroke padlih borcev. Nova upravno-tehnična razdelitev na večje občine in okraje je prinesla organizacijske spremembe tudi v orga-

nizacija ZB, ki se bodo prilagodile upravni razdelitvi. Še naprej bo obstal okrajni odbor ZB, kot tudi občinski odbori, poleg tega pa se ustanavljajo še krajevni odbori vsake občine ZB. Stevilno let ni določeno. Obstojati bodo tam in za tako področje, ki najbolj ustreza delu in nalogam organizacije. Edini pogoj je, da ima vsaka okrajna krajevna organizacija najmanj 30 članov.

na otroke, ki študirajo. Tem je treba nuditi pomoč, da bodo nadaljevali študij. Potrebno se je zanimati za njihove učne uspehe in se posvetovati z vzgojitelji, kako jim pomagati, da bodo prišli do primernega poklica. Otroci, ki imajo zvežnega enega roditelja, pa se je za to drugi poročil, so velikokrat reveži. Taki primeri so bili ugotovljeni v občini Zuzemberk, verjetno pa so tudi drugod. Tudi za take otroke mora skrbeti Zveza borcev.

Obidani izvir vode v Grističih - spomenik talcem in padlim partizanom

Lanska dopolnilna šola je dala prav dobre rezultate. Vsi učenci so si pridobili potrebno šolsko izobrazbo in večina njih - razen nekaj deklek - se je vključila v uk. Glede vključevanja otrok v učenje pa je treba poudariti, da posamezni privatni obrtniki nimajo pravega razumevanja za take otroke. Otrci brez staršev je nekoliko zagrenjen, prikrajan je za ljubizen in nežnost roditeljev. Zato mu lahko dober mojster deloma nadomesti to veliko izgubo, če ima kolikaj socialnega čuta. Zato naj organizacije ZB dosežejo, da bodo tudi privatni obrtniki imeli v uk predvsem otroke padlih borcev.

DOPOLNILNA ŠOLA Okrajni odbor Zveze borcev in Svet za šolsko delo redi letos orga-

Čedalje več socialnih zavarovancev

(Nadaljevanje s 1. str.)

razprava o najbolj perečih vprašanjih.

Število ambulantnih storitev v zdravstvenem domu naglo raste, prostori pa so tako tesni, da je vsako normalno delo nemogoče. Medtem ko je bilo leta 1953 v domu okoli 50.000 ambulantnih pregledov, jih bo letos že okoli 70.000. Močno primanjkuje zdravnikov, teh pa ni mogoče dobiti v Novo mesto zaradi pomanjkanja stanovanj in premajhnih plač zdravnikov, ki so v novomeškem kraju nižje kot v drugih krajih. S preseljenjem nekaterih oddelkov doma v nove prostore v preurejeni stari gimnaziji se bo stanje nekoliko popravilo. Kvaliteta zdravstvenih storitev pa se ne more bistveno izboljšati, dokler opravi en zdravnik na dan od 80 do 100 pregledov. Pri taki obremenitvi zdravnikov se lah-

ko bolniku zgodi nehote tudi krivica.

Za preventivno zdravstveno službo, to je za preprečevanje obolenj in bolezni, je bilo doslej mnogo premalo storjenega. Vendar je veliko bolj bolezen preprečiti kot zdraviti, ker so stroški manjši. Na skupščini so bili soglasni, da je treba boriti proti obolenjem in nezgodam posvetiti veliko večjo skrb kot doslej ter dati za to tudi več sredstev.

Dosti je bilo govora dozdevnih napakah pri okulističnih pregledih specialista za očne bolezni, ki ordinira tedensko en dan v Novem mestu. Član skupščine iz Sentruperta je dejal, da uslužbenka v zdravstvenem domu daje pri teh pregledih prednost posameznim znanim osebam in da ne upošteva vrstnega reda. O tej nepravilnosti so govorili tudi drugi člani in predlagali, naj bi imeli oddaljenejši pacienti, ki morajo na vlak, prednost pred bližnjimi pacienti. Dr. Hočevar je pojasnil, da imajo prednost pri okulistu na obeh bolni pacienti in šele za njimi pridejo ostali. Očitno izhaja največ kritike iz tega, ker je pacientov več kot jih more en sam specialist pregledati.

Po razpravi o poročilih in drugih problemih socialnega zavarovanja so izglasovali sklep, da okrajni zavezovalci socialnega zavarovanja v Črnomlju preneha s poslovanjem in se priključijo zavodu v Novem mestu. Za novega predsednika skupščine so izvolili Antona Rolha iz Novega mesta, za podpredsednika pa Ignaca Stoparja iz Metlike. V upravni odbor so izvolili 5 članov iz dosedanjega novomeškega in 3 člane iz Črnomljanskega zavoda.

Za direktorja Okrajnega zavoda socialnega zavarovanja so z aplavzom izvolili Miho Potrvinjo. Sprejeli so še sklep o ustanovitvi podružnice zavoda v Črnomlju, ki bo opravljala samostojno vse posle, kot dosedaj zavod.

Po daljši razpravi glede prevzema ali predaje poslovanja socialnega zavarovanja na novo priključenih ali odcepljenih krajih, so se končno sporazumeli, da je treba to izvesti do 1. oktobra letos. Socialno zavarovanje se mora čimprej v celoti prilagoditi novi upravno teritorialni razdelitvi. Nadaljnji sklepi, ki so jih sprejeli, govore o čimprejšnji vključitvi posameznih predpisov na območju novega okraja, o tesnejšem sodelovanju z okrajnim higienskimi zavodom pri preventivni zdravstveni službi ter o strožjem izvajanju predpisov o higiensko-varnostni zaščiti dela v podjetjih.

Ker je na območju okraja nekaj invalidov — rentnikov iz drugih držav, zlasti iz Zpadne Nemčije, ki navzlic konvenciji ne dobivajo iz te države rentnine, je bil sprejet predlog za republiško skupščino, da se ta zadeva čimprej uredi.

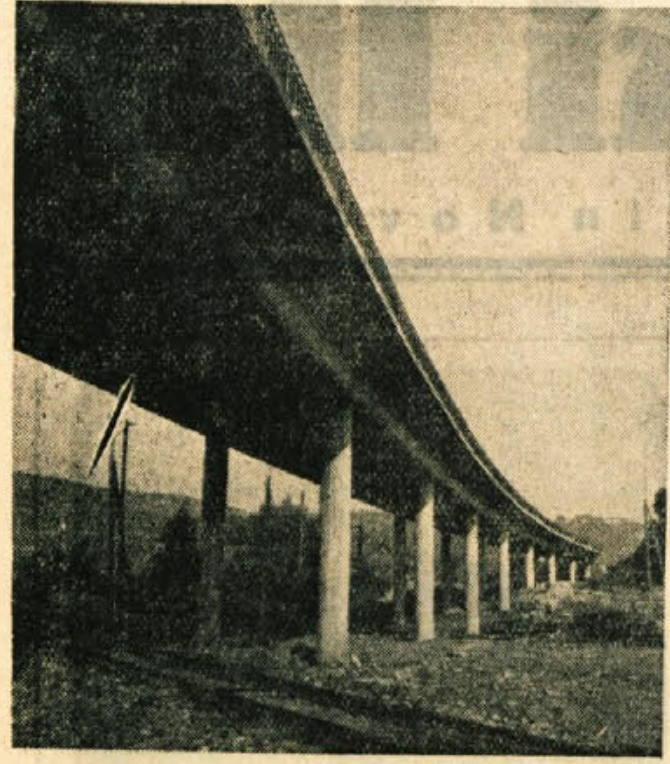
P. R.

Spet bo šel pred sodnike

Pred 6 meseci je prišel iz zapora Jože Sašek, ki je zaradi pretepa osedel leto dni. Zadnje čase je ukradel večje vsote denarja in je bil pripeljan v Novo mesto, kjer pa je 16. septembra popolnoma pobežal mihičnik. Ze čez dobre pol ure ga je organ postaje LM prijel v Ragonem gozdu, tako da bo Sašek kmalu spet stal pred sodniki.

Pri tatvini so ga zalotili

6. septembra je bil v novomeški trgovini »Sadje« zasaden pri tatvini 19-letni J. J., ki je že dalj časa s ponarejenim ključem odpiral to trgovino med 12 in 16. uro, ko je bil obrat zaprt. Prodajalcom se je zdelo nadvse čudno, da je bilo opolne v blagajni vse v redu, vendar pa je navadno denarja zmanjkalo. Kakor je J. priznal, je bil s ponarejenim ključem v trgovini šestkrat; baše je vedno vzel po 1000 dinarjev. — J. J. bo odgovarjal tudi za vlomno tatvino, ko je bilo od 2. na 3. april letos ukradenih iz Invalidske slastičarne na Glavnem trgu 28.000 din.

Ponosno in vitko se pne v bližini Ivančne gorice viadukti na avtocesti Ljubljana—Zagreb

Peto leto delavskega samoupravljanja v „Novoteksu“

Novomeška tekstilna tovarna »Novoteks« je 30. avgusta slavila peto obletnico, odkar so prevzeli delavci upravljanje podjetja v svoje roke. Na ta dan pred petimi leti so sprejeli ključ tovarne in sklenili, da bodo dosledno izpolnjevali naloge, ki jih zahteva naš družbeni plan. Njihovi uspehi izpručujejo, da so se zavedali zapuščane naloge in jo dobro opravili. Da pa bomo v celoti videli njihove uspehe je najbolje, da v kratkem ponovimo njihovo delo.

di zelo lepo urejena menza, ki je v ponos tovarni. V menzi je klubska soba, kjer se delavci po delu lahko razvedrijo s šahom, časopisi in knjigami.

V podjetju so vedno razni tečaji, ki kulturno in strokovno izobražujejo delavce. Tudi različne sekcije, kot kulturna in športna so delavne, vendar se s tem ne smejo zadovoljiti; večših so bile še bolj delavne. To je le kratak pregled dela v petih letih samoupravljanja. Iz uspehov, ki jih je do-

segla tovarna v tem času, je očitno, da se je vodstvo in delavstvo podjetja zavedalo svojih nalog, ki jim jih je poverila ljudska oblast, ko jim je 30. avgusta 1950 dala v roke ključ tovarne in samoupravljanje.

Ob tej priliki čestitamo delavstvu kolektivno novomeške tekstilne tovarne »Novoteks« in mu želimo, da tudi v bodoče izpolnjuje svoje naloge s takim poletom!

Slavko Dokl

V Straži so tretjič praznovali

Trinajsti september je občinski praznik Straže. Praznujejo ga v spomin na množični odhod občanov v partizane leta 1943. Hkrati je občinski praznikom so letos praznovali tudi deseto obletnico osvoboditve, obojemu pa so dali poudarek s številnimi kulturnimi in športnimi prireditvami in v lepo gospodarsko razstavo.

V nedeljo 11. septembra so pionirji v režiji tovarišice Laticlanove priredili dobro uspešno mladinsko igro »Pastirček in princ« na Prancišk. Na praznik je bilo od desetih dopoldne na okrašenem prostoru med cestama pred Dularjevo hišo slavnostno zborovanje. Udeleženci je pozdravili dosedajni predsednik občinskega ljudskega odbora Albin Štok. Opisal je gospodarski razvoj stranske občine v desetih letih, ki nikakor ni majhen. Obrat »NOVOLESA« zaposluje sedaj enkrat več delavcev kot pred vojno. Tu je velika železniška delavnica za popravilo vagonov, tu je močna kmetijska zadruga s številnimi pospeševalnimi oddeli in velikim združenim domom. V Straži je delno zgrajen vodovod, tu grade moderne stanovanjske bloke in drugo. Novi most je velika gospodarska pridobitev vse okolice. Močno je napredovala elektifikacija, veliko se je storilo za izboljšanje občinskih potov, lepo se je razvila mehanična delavnica avtopodjetja »Gorjanci«, pa še vrsta drugih del v korist gospodarstva. V kulturni dejavnosti je zlasti razvila delo »Svoboda« s svojimi sekcijami, obnovljena pa so tudi vsa gasilska društva.

Po govoru člana Zveze borcev o pomenu praznika je občanom čestital k prazniku zvezni ljudski poslanec Avgust Jazbinski. Nato je mešan pevski zbor

Svobode pod vodstvom Borisa Plantana zapel nekaj pesmi, za njim pa še moški pevski zbor. Za tem so pionirji v narodnih nošah zapeli nekaj odlomkov iz narodnih plesov. Priznanje za lep nastop je slo tudi tvoj. Laticlanovi, ki žrtvuje mnogo časa za kulturno udeleževanje v Straži. Pri prireditvi je ves čas sodelovala tudi novomeška godba na pihala pod vodstvom Iva Mitka.

Po spredu na prostem so si udeleženci v velikem številu ogledali pomembno gospodarsko razstavo v združenem domu. Zelo poučen je bil kmetijski oddelke razstave s prikazom uspehov, doseženih s pomočjo agrotehničnih ukrepov in neuspehov brez slednjih. Na razstavi so bile zastopane vse kmetijske kulture tega predela od pese do sadja in grozdja. Kmetijska razstava je zavzemala vso manjšo dvorano združenega doma. V veliki dvorani je razstavljal svoje izdelke — panelne parkete — v raznih oblikah in kombinacijah obrat »Novolesa« v Straži. Pohvalno je, da so na raz-

stavi sodelovali s svojimi izdelki tudi privatni obrtniki. Razstava konzerviranega sadja in zelenjave je pokazala, da si napredno gospodarstvo nezdružni utira pot tudi na deželo. Avto podjetje Gorjanci iz Novega mesta je razstavilo pred združenim domom dva tovorna avtomobila, ki so ju popolnoma obnovili v delavnici v Vavji vasi. Prav tako je podjetje za popravila vagonov postavilo tja obnovljene vagonje.

Delo je ta dan v straški občini v glavnem počivalo; občani so v resnici praznovali.

DOLNJSKI LIST v vsako hišo!

Nesreča ali zločin?

18. septembra je našel Jože Grozetič nad Kvasico pri Črnomlju truplo v razpadajočem stanju. Domnevala je, da gre za njegovega sina, ki je pred dvema mesecema zapustil dom in se neznano kam oddalil. Sodna komisija bo ugotovila, ali gre za naravno ali nasilno smrt pokojnika.

Dr. Božo Oblak:

Zdravstvo na Dolenskem

V časopisju in v kavarni, doma in v pogovoru z znanci pridemo med drugim do kramljanjem z zdravstvom ali o boleznih, kar je z zdravstvom tesno povezano. Vsak dan beremo članke o raku, o nalezljivih boleznih, o čudežnih operacijah, o revmatizmu, o zastupljenih in podobno. Ljudje smo že takli, da radi beremo o teh rečeh in poskušamo s svojim mnenjem razčleniti vzroke, pa malo udariti — vsaj v besedi — čez zdravstvo, saj vsak tako rad pove svoje mnenje o tej stvari, če že ima prav ali pa ne.

Taki smo. Če nam ni kaj prav, potem je pa pač nekdo kriv, le sami nismo, v našem primeru je kriva ali ambulanta, ali bolnišnica. Če smo osebni, potem krivimo določena zdravstva, čisto kar po imenu, če se pa le da, še socialno zavarovanje, socialno skrbstvo ali pa kakršnokoli ustanovo, ki naj bi imela a tem opraviti ali pa ne, le ni sam pri vsem silno prizadeva in vavišanih ni stvarjo, krivi pa prav ni. Rea je, vzrok je lahko povsod nekaj, večkrat pa leži vzrok pri nas

samih, samo da ga ne priznamo ali pa ga počemo priznati. Naše zdravstvo je sedaj tako organizirano, da je kljub pomanjkanju zdravnikov v veliko pomoč prebivalstvu in da je ta pomoč uspešna. V večini primerov moramo to priznati. Precejšnje število obolenj se zdravi zastonj, se pravi, da bolnika nič ne stane in da plača stroške zdravstvenih storitev država. To so nalezljive bolezni, sistematični pregledi, rakava obolenja, vse kar je v zvezi s porodom in še marsikaj drugega.

Zbral sem podatke za lansko leto in jih obdelal v posebni statistični publikaciji. Ker sem mnenja, da naj zve o tem čim več tudi širša javnost, sem se odločil, da jih objavim v »Dolenskem listu«, ki je že toliko razširjen v vseh naših mestih in vaseh, da bo lahko vsakdo našel vsaj nekaj odgovorov na stvari iz zdravstva, ki ga zanimajo in morda vsaj malo spoznalo delo zdravstvenega osebja, zdravnikov, sestar, babic in drugega personala, ki skrbi za preprečevanje bolezni in obolenj in za njihovo zdravljenje.

Ker je bila Dolenska razde-

SESTAV PREBIVALSTVA

Ce hočemo statistiko dobro poznati in s tem v zvezi obdelati tudi zdravstvene prilike, potem je potrebno izvedeti, koliko je prebivalcev, koliko je šolskih otrok in koliko je od teh prebivalcev socialno zavarovanih.

V novomeškem okraju je bilo lani 30.472 moških in 35.814 žensk, v kočevskem okraju 16.273 in 18.106, v krškem 35.395 in 37.320 ter v črnomljanskem 11.062 in 13.393. Vidimo, da povsod prevladujejo ženske. To je deloma posledica vojne, saj je znano, da je prav po teh krajih okupator zelo divjal in da so bili tukaj hudi boji za svobodo, deloma pa je to posledica

splošno veljavnih vzrokov po vsej Evropi, ki kažejo, da moški dojenčki prežive precej krajše dobo kakor deklice in da prej umirajo. Prav tako pa tudi več moških umre zaradi nesreč, ozi-

roma se prej iztroši pri delu, ker so raznim nevarnostim bolj izpostavljeni kakor pa ženske. Šolski otroci, ki so obiskovali naslednje šole, pa kažejo na 100 prebivalcev naslednje številke:

	osm. šola:	sred. niš. šola:	sred. viš. šola:	strokov. šola:
Okraj Novo mesto	12,00	3,20	0,46	0,48
Okraj Kočevje	11,87	2,62	1,49	0,29
Okraj Krško	9,24	3,30	0,26	0,42
Okraj Črnomelj	10,69	1,83	1,41	0,47

Število socialnih zavarovancev ni točno, ker ni bilo na razpolago števila svojecev zavarovancev. Zato sem poslužil približnih števil, ki pa se gibljejo v procentih prebivalstva nekako med 15—25%. Največ zavarovanih je v okraju Krško, ker je tam tudi največ industrije, najmanj v okraju Črnomelj, kjer je industrije malo. Stanje se je od lani verjetno precej spremenilo in je zavarovanih oseb letos več. Če pogledamo odstotke prebivalstva po poklicih, bomo dobili naslednje tabele:

	Novo mesto	Kočevje	Krško	Črnomelj
kmetje	85,75	50,13	50,62	71,02
kmečki delavci	8,13	3,70	5,90	3,56
drugi delavci	12,86	25,68	19,41	11,18
aktivni uslužbenci	7,28	8,83	5,96	6,66
obrtniki	2,80	3,75	2,86	3,00
vajenci	1,31	1,49	1,37	1,32
upokojevc in vzdrževanci	1,82	1,05	2,17	1,05
drugi	2,94	4,70	2,71	2,21

Od tedna do tedna

V torek se je v New Yorku začelo deseto redno zasedanje Generalne skupščine Združenih narodov. Razmere, v katerih se razvija to zasedanje, so precej drugačne, kakor še pred nedavnim. Zdjaj ni več toliko govora o tem, kaj posamezne dežele loči med seboj, temveč je težišče na tem, kaj države zruži in to daje celotnemu mednarodnemu položaju drugačen, razveseljen, optimističen prizvok.

Nihče ne more zanikati, da se je v zadnjem času mednarodno politično vzdušje precej izboljšalo. Prav tako ne more nihče zanikati, da se proces popuščanja napetosti na svetu nenehno razvija in da vedno znova odpira nove ugodne možnosti. Sicer se ni moč govoriti o popolnem uspehu, ker je še precej bistvenih vprašanj odprtih. Vendar so do sedanjih uspehi poročila, da je človeštvo v zadnjem času krenilo po pravi poti, po poti miru in mirnega obravnavanja vseh sporov ter odprtih vprašanj.

Naj omenimo samo nekaj vprašanj, ki so prispevala k popuščanju napetosti in močno izboljšala mednarodno vzdušje. To so uspešna lanska ženevska konferenca o Indokini, na kateri so odstranili eno izmed vojnih žarišč, ki je ogrožala svetovni mir. Dalje moramo omeniti avstrijsko državno pogodbo, ki je prinesla tej naši sosodni deželi neodvisnost, hkrati pa prispevala k pomirju. Dalje je treba posebej poudariti še nadaljnji dve ženevski konferenci: konferenca ministrskih predsednikov štirih veliki in konferenco o miroljubni uporabi atomske energije. Če pristoječo k temu še geografске razgovore med predstavniki Jugoslavije in Sovjetske zveze, ki so se uspešno zaključili in prinesli normalizacijo odnosov med obema deželama, potem nam bo postalo jasno — ne da bi nastevali še druge primere pozitivnega razvoja mednarodnega položaja — da sedanje zasedanje Generalne skupščine OZN v New Yorku, kakor smo že rekli, poteka v veliko boljšem ozračju kakor lanska.

Na dnevnem redu letošnjega zasedanja Generalne skupščine OZN je vrsta vprašanj, ki jih bo treba obravnavati. Vendar na vsa ta vprašanja niso ena-

kovredna po svojem pomenu in značaju. Za nadaljnji ugodni razvoj splošnega političnega položaja na svetu so najvažnejša naslednja štiri vprašanja: vprašanje univerzalnosti OZN, vprašanje zmanjšanja oborožitve in oboroženih sil, vprašanje uporabe atomske energije izključno v mirnodobne namene ter problem pomoči gospodarsko premalo razvitim deželam.

Pri vprašanju univerzalnosti OZN gre predvsem za sprejemanje LR Kitajske v to svetovno organizacijo. Po stvarni analizi sedanjih mednarodnih odnosov moramo povzeti sklep, da to vprašanje na letošnjem zasedanju še ne bo mogoče biti rešeno, čeprav po svetu čedalje bolj narasča spoznanje, da je Kitajska s svojimi 600 milijoni prebivalcev poklicana zasedati mesto, ki ga zaseda zdaj v OZN predstavnik Čang-kajškove marionetne vlade v Formoze.

Tudi glede vprašanja razorožitve je bil nedavno storjen korak naprej. Vendar bi se slepili, če bi mislili, da bomo na tem področju kmalu prišli na zeleno vejo. Razlike v stališjih obeh blokov so še vedno znatne, toda posamezne izjave sovjetskih in ameriških predstavnikov v zadnjem času kažejo, da je prišlo do tistega, kar običajno imenujemo »delno zbliznjanje gladišč«.

Kako bo z uporabo atomske energije v mirnodobne namene, še ne moremo ničesar stvarnega reči. Tudi tu je še cela vrsta obratnih vprašanj, ki so bolj ali manj povezana z zgornjim vprašanjem, s problemom razorožitve.

Tudi glede vprašanja izboljšanja pomoči gospodarsko manj razvitim deželam si od tega zasedanja OZN še ni moč obetati velikih uspehov, kajti nekatere velike, zlasti ZDA še nadalje nasprotujejo ustanovitvi sklada OZN, ki bi skrbel za pomoč tem deželam.

Na splošno rečeno, lahko pričakujemo od sedanjega zasedanja Generalne skupščine OZN v New Yorku, kakor smo že rekli, poteka v veliko boljšem ozračju kakor lanska. Na dnevnem redu letošnjega zasedanja Generalne skupščine OZN je vrsta vprašanj, ki jih bo treba obravnavati. Vendar na vsa ta vprašanja niso ena-

V TEM TEDNU NABIRAMO SLEDEČI ZDRAVILNA ZELIŠČA:

Cvet jesenske rese, 90 din, list volčje češnje (beladona), 150 din, robide 36 din, maline 40 din, lapuha 60 din, pljučnice 90 din.

Rastlino hribske rese 260 din, jeternika 160 din, kopitnika 70 din, zlata rozga 80 din.

Korenine gladeža 65 din, srčne moči 160 din, bele čemerike 100 din, baldrijana 260 din, trobentice 120 din, volčje češnje (beladona) 120 din, črno bibe (črna bil) 250 din.

Plodovi šipka 40 din, luščine šipka brez semen 250 din, je-reblike 80 din, punčkovne 400 din.

Gomolje jesenskega podleska 100 din, Gomolji jesenskega podleska morajo biti razrezani v ploščice v debelini 2 mm. Posušeni morajo imeti svetlostvarkasto barvo, temno sušenih in nepravilno rezanih ne odkupujemo.

Rastlino smetlike se ne nabiraj več.

POPRAVEK

Popravljamo tiskarsko napako v podpisu k sliki transformatorja v Krasnici, ki smo jo objavili v prejšnji številki. Transformator je bil zgrajen leta 1945, ne pa 1954, kakor je bilo pomotoma natisnjeno.

Rastlino smetlike se ne nabiraj več.

Korenine gladeža 65 din, srčne moči 160 din, bele čemerike 100 din, baldrijana 260 din, trobentice 120 din, volčje češnje (beladona) 120 din, črno bibe (črna bil) 250 din.

Plodovi šipka 40 din, luščine šipka brez semen 250 din, je-reblike 80 din, punčkovne 400 din.

Gomolje jesenskega podleska 100 din, Gomolji jesenskega podleska morajo biti razrezani v ploščice v debelini 2 mm. Posušeni morajo imeti svetlostvarkasto barvo, temno sušenih in nepravilno rezanih ne odkupujemo.

Rastlino smetlike se ne nabiraj več.

POPRAVEK

Popravljamo tiskarsko napako v podpisu k sliki transformatorja v Krasnici, ki smo jo objavili v prejšnji številki. Transformator je bil zgrajen leta 1945, ne pa 1954, kakor je bilo pomotoma natisnjeno.

Urredništvo

PRED SKUPŠČINAMI DOLENJSKIH ŠTUDENSKIH KLUBOV

Več resnosti, odgovornosti in reda

FRANCI KUHAR
Kmet in zemlja

Obdobje upravljanja raznovrstnih gospodarskih, političnih in kulturnih dejavnosti po Svetih državljanov in Zborih proizvajalcev, ki je sledilo spoznanju, da je administrativni način upravljanja gospodarstva na določeni stopnji družbenega razvoja škodljiv. Je dalo tudi študentom nove pravice in dolžnosti. Tako predstavljamo študente v univerzitetnih središčih še danes pomembno družbeno silo, ki nenehno reagira na vse gospodarske, politične in kulturne dogodke. Zakon o univerzah nam priznava tudi vrsto pravic v življenju Univerze. Skratka: študentje smo v univerzitetnih središčih kot organizacija utrdili svoj položaj in ugled, medtem, ko lega ne moremo prepuščati trditvi za delo, ugled in pomembnost pokrajinskih študentskih klubov.

Študentje izživljali v nekakšni organizirani celoti, n. pr. v akademskih klubih, je verjetno posledica pretrganega individualizma, še preje morda pretirane ozkega strokovnega usposabljanja, ki nam preprečuje širše in popolnejše zaznavanje sveta in s tem v zvezi tudi uspešno delovanje v človeški družbi. Človeška družba ni mrtva materija, temveč je v nenehnem preoblikovanju in rasti, in ta isti, ki je uspešno strokovno delovanje tudi politično delovanje, koristno pa je v socialistični družbi le, v kolikor je to delovanje zavestno politično za boljše življenje najširših ljudskih plasti. Delna apolitičnost med mladim izobraženstvom je dediščina stare kapitalistične ureditve. Ta se ne odraža pri nas toliko v proizvodnih odnosih, kolikor v zavesti ljudi, posebno še v zavesti starega in mladega izobraženstva. Zgodovina in detiški spomini govori, da je predvojni kapitalistični red kupoval in plačeval iz strokovno izobraženost, visoko kvalificirano in umsko bogato delovno silo, ki mu je v iznajdbah in delu znala polniti blagajne, hkrati pa je prezanjal vse svobodomiselnih intelektualce, če so kakorkoli napredno delovali.

Prav iskanje samo strokovnih umskih delavcev na kapitalističnem tržišču delovne sile, je povzročilo, da se je velik del predvojnega izobraženstva samo strokovno usmerjal in to zato, da bi uspešne in dražje prodajal svoje znanje in s tem učinkoviteje obranjal svoje družine. Tako je kapitalističnemu družbenemu sistemu uspelo pritegniti znaten del izobraženstva v svojo službo in ga postaviti visoko nad neuko, a pošteno delovno ljudstvo. Med ljudstvom in izobraženstvom je kapitalistični red sistematično gradil visok, mogočen zid. Zato strah preprostega predvojnega in še poveljnega človeka pred pisarnami, uradi, sodnijami, odloki, odločbami in drugimi oblastnimi dejavnostmi. Od tod zaradi strahu prikrivano, tiho, toda mnogokrat uspešno sovražstvo preprostih ljudi do inteligence. Vsega tega bi ne bilo treba omenjati, saj to so več ali manj znane stvari vsakemu, ki globlje razmišlja, če bi ne ostalo v življenju in v naši zavesti kljub zmagoviti revoluciji mnogo preživele in škodljivega. Najtežje se prilagaja družbenim izpremembam zavest ljudi. Družbene odnose je kljub prelivanju krvi, ki jo zahteva vsak napredek, mnogo lažje spremeniti, kakor pa človekovo potravnost. Tako tudi danes zaradi zastarelih miselnosti in naziranj nekateri uradi, ustanove, podjetja

danes v gospodarskih in upravnih organizacijah nekateri uslužbenec nadomeščajo pomankljivo strokovnost s potrebnim intenzivnejšim političnim delom, a istočasno ti uradi nameščajo, seveda na podrejena mesta, strokovno izobraženstvo, ki mu je pretežno strokovno delo začetek in konec življenjskega smotra. Tu govorimo o vseh pravnih, ekonomskih in sličnih poklicih, ki imajo izrazito politično obelježe. Razumljivo je, da je pot mladega izobraženca po lestvici življenjskega napredovanja težka, če razpolaga izključno samo s strokovnim znanjem. Toliko težja, kolikor bolj ga je iz življenja izrgalo samo strokovno usposabljanje in kolikor manj se že v študijskem obdobju briga za vsakodnevne spremembe v družbi. Sihernemu študentu mora postati slej ko prej razumljivo, da delavno ljudstvo naše države ne bo nikdar več poslušalo izobraženca kot vsevednega oblastnega despoti, zastopnika koristi privatnega in državnega kapitala; v izobraženju gleda danes človeka, ki naj bi mu bilo tuje neko privilegijano izkoriščanje nevednosti, tuja s mogočnina pridobitnosti, ki je tako značilna za služabnike kapitalističnega sistema. Od inteligence zahteva nove lastnosti: ljubezen do poklica, dela, razumevanje in spoštovanje. Teh novih lastnosti pa ne more imeti izobraženec, ki ne stoji sredi življenja. Sama suha strokovnost in sistematično ignoriranje prelivajočega se, kipečega življenja, rodj le birokrat, ki jih življenje slej ko prej pregaži.

Zemljal! Kako zveni topló. Kot da vsake bilke sok po meni se pretaka in da vsaka kepa zemlje name čaka, da jo zrahljam in napojim, tako bedim nad njo.

Ko včasih se zbudim iz spanja in premišlujem, vse polno je načrtov, ki jih v zlatih sanjah snujem in sam se s seboj pogovarjam, kot da zemlji govorim:

»Zrnja v brazde ti nasaujem, potem pa vzajem brane in zrahljam vse to, da ti zacelim rane, da ti bolelo te ne bo. — Potlej gledaj bom pšenico, ko bo gnala v klas, na večer pa poslušal prepelico, ki naznanjala bo žetve čas.

In ko pšenico še požanjem, bo dovolj zamé, saj veš, da stara roka je skrbelo za otroka, ki je dorastel že.

Takrat še zadnje vzel bom plug in brano, da bom zacelil vsako rano, vse travnike in njive in puščave preoral, po gozdovih kamenje zrahljal bom, da kjerkoli bodo pokopali me, bom lahko spal.

POLETJE SE JE NAGNILO

15. oktobra, nekje prej, nekje kasneje, bodo odprli predavavnice v Ljubljani. Vse hitreje se utrinjajo zadnji dnevi počitnic. Nekaterim študentom so pomenile čas priprav za jesenske izpite, drugim spet čas sproščene oddiha, zdravega dela pri starih in deželi ali obvezno prakso, letovanje kje v gorah, taborjenje ob morju.

Tudi naše glasilo »Dolenjski študent« se je z novim šolskim letom prebudilo. V poletju so ga zadržale počitnice, pomanjkanje papirja in denarne skrbi. Pa počitnice minevajo, papir nam bo tiskarna dajala, za denar pa bomo trkali spet tu in tam in upamo, da bomo našli potrebno razumevanje.

Program? Izhajali bomo vsak mesec na dveh straneh. Prva bo namenjena študentskim vprašanjem in splošnim problemom dolenjske mladine; hkrati bo spremljala in razlagala različna prečta družbeno vprašanja Dolenjske, medtem ko bo druga skušala ustresti potrebi po literarnih in esejističnih prispevkih, ki jo je revija »Dolenjska prosveta« sicer prebudila, je pa zaradi svojega trzovičnega spanja ne zadovoljuje.

Kakor vidite, ne računamo samo na prispevke študentov. Res je, v svoje glasilo smo dolžni pisati predvsem študentje, toda radi bi, da bi »Dolenjski študent« prerasel okvir organizacijskega glasila študentskih klubov, da bi se kvaliteta našega glasila čimprej dvignila do tiste kulturne ravni, ko bi vsaka izišla številka naše priloge pomenila bralec »Dolenjskega lista« — dogodek.

Prav to hočete je vzrok, da želimo čimveč prispevkov. Posebno dobrodošli bodo krajši sestavki. Predvojni diplomante in starejše študente vabimo, naj nam pošljijo opise ilegalnega študentskega gibanja in drobce bogatega študentskega humorja. Predvsem pa prikažemo sodelovanje čim večjega števila dolenjskih študentov, saj bo naše glasilo, kakršno že, pomembno ali nepomembno, izraz našega dela, intelektualnih sposobnosti in duhovnega bogastva.

Uredništvo

Stare in nove

Profesorska

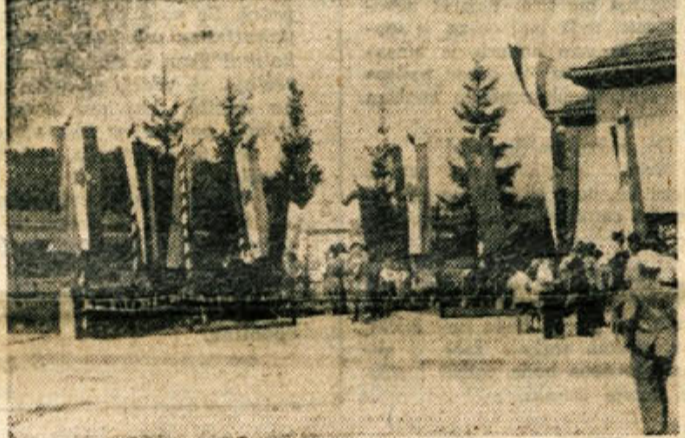
Neki zelo učen in še bolj raztresen profesor je bil povabljen na kosilo. Med jedjo ni bil ravno zbran, pa ga opozori soseda Tina: »Oprostite gospod profesor, pečenko držite kar v roki.« »Saj res,« se zmeni profesor, »sem mislil, da je spinača!«

Na policiji

»Ali ste vi tega moža povozili?«

»Da, odgovori dober.«

»Pokazite mi dovoljenje, Prosim,« zagodrnja policaj.

Najboljši so na mrtvih strašah povsod po domovini; za nas in svobodo so dali največ, kar so imeli. — Na sliki: spomenik padlim borecem in talcem v Veliki Loki.

Samogovor študenta

Vražje vreme! Zdaj vroče, zdaj mrzlo, zdaj sonce, zdaj dež. Človek res ne ve, kaj bi zastavil.

Kako se pletejo ribiške mreže

Ob vodi sedi ribič in popravlja strgano mrežo. Mimo pride mestno dekle in vpraša: »Kako se neki plete take mreže?«

»Čisto preprosto,« odgovori ribič, »treba je dobiti kup lukenj in jih z vrvičev povezati!«

Odlíben odgovor

»Če odgovorite na to poslednja vprašanje, dobite takoj odlíbeno. Koliko las imate na glavi?«

»Devet tisoč.«

»Kako pa to veste?«

»Tovariš profesor, to je že drugo vprašanje.«

Prekop

Na zemljo rahló doš pršil, v nemi, motni zrak razbitih sil lobanj reži.

Zužemberk!
O njih ne morem jaz, o njih govori ti!

Pet dolgih let je zemlja moja pla svežo kri, danes vzela vase bo, še iztrohnjene kosti.

Franci Kuhar

Dva obiska v Ljubljani

Studentom bosta ostala še dolgo v spominu dva dogodka; v predsedku enega meseca sta nas v Ljubljani obiskala v zimskem semestru predsednik Zveze dolenjskih komun Franc Pirkovič — Cort in zastopnik Okrajne zadrzne zveze ing. Rado Linzner. Tov. Pirkovič je v spročenem razgovoru s študenti zgledno orisal gospodarsko rast Dolenjske in omenil veliko pomanjkanje visoko kvalificirane delovne sile, medtem

in razni upravni aparati kupujejo in plačujejo izobraženstvo izključno strokovnost, pa čeprav ima povojno čisto druge naloge kot predvojni, posebno mlado izobraženstvo. Tako ponekod še

ko je tov. Linzner s potrebnimi številkami očrtal razvoj dolenjskega kmetijstva in njegovih nadaljnjih perspektive.

Oba obiska predstavljata važno vez med nami študenti, ki šele počasi tipujemo v poklicno delo, in ljudmi, ki vsak dan rešujejo težke družbene naloge. Študentje si takih obiskov v Ljubljani še želimo, saj nas že med študijem seznanjajo z gospodarsko, politično in kulturno rastjo ožje domovine.

Ko je vlak rezal Kras, je utonilo razpoloženje, ki ga je vcepila mokra Dolenjska.

Sonce je zgalo.

»Morje!«

Tarok karte so padle iz rok.

»Fantje zapojmo!« je rekel Brane.

Pa smo zapeli staro študentsko »Če študent na rajžo gre...«

megle je rastle Reka, Tivolski žerjavi, skladišča. Nad Jadranom so nenehno pluli galebi.

»Ej, konobare!« kličé Marjan. A konobare ne ališ. Konobare bo ališal, ko mu bo namignila vitka Dunajčanka, krasotica.

»Konobare!« Kranjski klič zamirajo že pri sosednji mizi. Vitka Dunajčanka bo morda dala napitnico, lepa Dunajčanka, zato je konobare gluha.

»Zadnji ples! Vrhniški študentje udarjjo. Plešemo. Potem gremo k mizam.«

Pa se Branetu posveti: »Ones agalin, please!«

Direktor hotela vznemirjen prikima. Spet plešemo. Pri sosednji mizi se režijo trziški študentje.

ljanka. »Nisem ga še videla. Morda pride drugo leto.«

Zgodba je podobna zgodbi. Omišljanci odhajajo tudi danes v svet. Tokrat bliže: na Reko, v Zagreb, Beograd. Ti se pogosteje vračajo.

Pravijo, da pozimi vseeno ni človeka na ulicah. Poleti je največ starih v črtno odelih ljudi. Omišalj umira.

ba dolenjskih visokošolcev je štirinajst dni taborio na Krku. V Omišlju — mestu sonca in črtnih, razbeljenih skal in skritih zalivov, tihih nepozabnih doživljajev in toplih spominov.

Kratko, a pomembno

Ze večkrat smo študentje razpravljali, da bi klub dolenjskih visokošolcev (KDV) preimenovali v Novomeški akademski klub (NAK), saj vključuje naš klub le člane iz Novega mesta in okolice in ne greva preko mej bivšega novomeškega okraja, sedanjih naslov pa si lasti primat nad študentskimi organizacijami Dolenjske. To preimenovanje lahko potrdi ali skrajša, zato ima objava namen predlogno seznaniti študente s predlogom obdora.

»Vse družbene organizacije, podjetja, ustanove in upravne urade na območju bivšega novomeškega okraja obveščamo, da so bili v zvezi z Zakenom o stipediranju izvoljeni kot predstavniki Kluba dolenjskih visokošolcev pri delu komisije za stipediranje.«

SLAVKO SITAR, študent prava, Smihel. LADO KOTNIK, študent gradbeništvá, Novo mesto in TONE SKERJEL, študent prava, Gotna vas.

Ker predvideva zakon o stipediranju po enega predstavnika študentov v vsaki komisiji za podeljevanje štipendij, komisije pa bodo verjetno zasdale v istem časovnem razdobju, je dal odbor KDV vsem trem enaka pomenoteka. Prav tako se naj neposredno na člane Socialno ekonomski komisije obrachaj študentje v vseh tovrstnih vprašanjih.

Sedevalnice naše priloge program, naj pošljijo svoje prispevke do 1. v vsakem mesecu na uredništvo »Dolenjskega lista«. Novo mesto, p. p. 33, s prislavkom v levem kotu kuverta za prilogo DS. Objavljene prispevke

Sejem

(Pred nekaj desetletji na Dolenjskem)

došlo molčali, potem pa je...
»Junca bomo prodali.«
»Junca?«
»Ja! Oba sta utihnala, potem pa je začel razkladati: »Davke je treba plačati, otroke opraviti, sotka se postale majhne in skrbanste, kosa tudi kličé po drugi.«
»Saj nam res ne kaže drugega. Kdaj za boš pa postavil?«
»Na Miklavjevo. Pa v Mesto. Pravilo, da jih bo prišlo precej izra Gorjanec. Oni dobro plačajo, v Sentejarnju jih pa ne bo.«
Zadnji čas so junca pokladali

ružina je vstajala od južine. Otroci so se skušali zmrzniliti na vas, gospodinja je popravljala mizo, gospodar si je zapatil pipo in je potegnil iz hiše. Stopil je pred čebelnjak, ogledoval žito in travo, potem je šel v hlev, trespil dokaj lepo rejeno živino in se končno ustavil pod tipo na koncu hiše. Sedel je na surovo stezno klop in strkaval pipo.

»Stopi sem, Ana! je poklical čeno, ki jo je opazil na pragu. Zena je prisledla. Vedela je, da bi povedal nekaj nevaždanjega, kot vedno, kadar je je takole poklical. Danes je precej

prida, samo dve dobri živinčeti. — Je razpredal misli. Zena je natihó pogledala v hlev!

»Si že tut! Saj sem rekla, da te bom poklicala. Ni bilo sile tako zgodaj, lahko bi še malo počelaj, hoje bosta imela danes veliko.«

Mati je stala v hišo, kjer so spal otroci!

»Tonček, boš šel?« Malo ga je stresla za ramena, da je odpril oči, pa je takoj vedel, zakaj ga kliče. Z. očedom si spraznila, latvice pregretega mizka, ki ga je mati sinoči postavila v peč. Potem so šli vsi trije v hlev, odvezali junca, mati je pokropila, da bi bilo več sreče, pa sta odgnala po vrtu proti cesti.

Biljala sta se Zabji vasi. Cesta je bila polna ljudi, vse je drlo na sejem. Pri kandiskem mostu sta se morala kar ustaviti, da so se vozovi in živina vrstili pred njima. Takoj preko mostu so se začeli stani, ki so se vrstili na vsaki strani Glavnega trga, pri križiču in Cistinski ulici pa so imeli odraske na Florijanov trg. Kramarji, trgovci, suharobarji, tectarji, vse je razstavilo svojo robo. Pisane rute, očeje, blago, oblike, škafi, rešetá, žlice, kuhališce, prestani, uhani, korvica, obeski, črčki in drugi spominki, vse, prav vse je bilo razstavljeno pod pisanimi marelami in velikimi belimi plati. Tonček je videl, da je sosedovi Meti kupil Polde veliko srece z listkom, potem pa je peljal k možu, ki je hodil po trgu in vpil »Evo miša. Prispodla sta k Skatili, ki je bila polna listkov, po katerih je skakala heja miška. Vrgla sta kovance in miška je potegnila listek, nce in miška je bila napisana sreča...»

Na Loki je bilo toliko živine, da sta se oče in Tonček ustavila kar gori pod kostanji. Kuper se ogledoval tudi njihovega junca.

»Od kaj naprej bo samo troje. Siva je še stara, za misko ni kaj

»Koliko?«

»Dva,« je prišli oče.

»Preveč je, osemnajst sto bi še šlo.«

»Kar sem rekel, sem rekel!«

»Kdo bo pa dal?« je gnil kmet svojo.

»Tova pa domov gnate!«

Tudi drugi bi radi poceni kupili. Tonček je stal pri juncu in odgovarjal kupcem, oče pa je pogledal po sejmšču, kakšna je kaj živina. Zadovoljen se je vrnil: »Kupec je veliko. Živina je v ladi precej sestradana, malo je tako obrejana, kot je naš. Držati se morava, lahko bova dobro prodala. Ampak Kranjani, kakšne vole so prignali! Arduš, kar tresajo se!«

Slo je že na enajsto, ko je Matija udaril z dolgim Vlahom.

»Dva!«

»Veš! Mešetar, droben možček, ki je neverjetno hitro švilgal z očmi, si je zadovoljivo mel roke!«

»Oče, sedajle pa k Štemburji!«

»Pa naj bo,« je prikimal oče.

»Vah! Vah! Je imel suho grio, pa so zavili.«

»Se meni kaj, jaz sem ga pasel, je zahteval Tonček. Vlah mu je vrzel kovača in obiljilo klobaso. Pri Štemburji je bilo še veliko sejmčarjev, kmetov, kupcev in mešetarjev. Pri mizi, kamor so prisideli Matija in njegov, so se pomenkovali o sejmih v starih časih. Takrat je bilo vse bolj in veliko. Kaj ho to, kar je drži Janec je pripovedoval, kako je bilo lani. Mahaj lo je z denarjem v mahli domov čez Straški horst. Malo je bil v ročkah, kar ti stopi preden iz grmovja kosmat dedec in se zadere:

»Denar sem! Janecu je postalo vroče, pa je imel še toliko korajže, da je začel roparja odganjati. Nič ni pomagalo, dedec mu je pokazal nož. Janec pa je bil goli rok. Hočeš nočé, je potegnili iz malhe krajcarje. Potepuh je požri kravo.

Tudi pivec pri sosednji mizi so prisluhli zgodbi. Eden je začel pripovedovati, kako je bilo v Kačji Riđi. Z mirnospškega selma je šel, kjer je konja zabarantal. Malo je počepaval in je bil samo še za brado, zato ga je zamenal, čeprav je bilo nekaj zube. Ko je šel proti domu, je tudi niemu zastavil pot tak klateč, ki bi rad brez pletá živel; pa ne sni mo oden, dva sta bila. On pa ne bodi len, je pogljal konja, da se je kresalo, kot bi sam hudíc jahal. Imela sta pistole ali kaj, nekaj streliv sta poslala za njim. Šele pri Sinterli se je ustavil. Konj je bil ves moker in penast, on pa tudi. Uša sta pa le.

Tudi v Gorjančih da je nevarno. Zato ima vsak Vlah, ki hodi na sejme, za pasom nož in pištolo v žepu. Ja, Vlahi, ti znao! S sejma na sejem, usnjeni pasovi so polni denarja, da kar zvoni za njimi. Zenske detajo doma, dedci pa gredo na sejme. Tako gre bogatija skupaj.

Matija je vrzel verigo čez ramo, želel Vlahu dobro rečo, čeprav je vedel, da je prekupčevalec in bo junca morda že v Metliki naprej prodal, in se podal s sinom v mesto. Nabrala sta v nabirnik, kar je mati naročila, pa še za vsakega nekaj semnja, in davke sta odrájatala.

Ko sta prišla domov, je bila že večerja na mizi.

»Kako?« je skrbelo mater.

»Bo, je odbil Matija. Po večerji sta prešela denar.

»Preketo,« je blunil Matija, »dve teti smo vsi delali za tole. Saj sva dobro prodala, pa vseeno ne bo veliko zalogo. Davki, otrokom čizme in oblike, da božé mogli v šolo, zoi in kofe, smo pri kralju. Denar je res hudečivo delo, preketo!«

»Ne govori tako, Matija,« je dahnila Ana.

dobro honoriramo. Prav tako naj pošljejo študentje bivših dolenjskih okrajev, ki so diplomirali od 1. januarja 1954 do danes na list naslov zveščene življenjske s fotografijami.

Erš ko bo dobila naša organizacija v Novem mestu svoj sedež, homo objavili spremembo naslova.

VINKO BLATNIK

Možite se, ženite se...

(ŠTUDENTSKA)

»Dober večer!« rečem. Moje srce je polno doslej neznanne mišne. »Dober večer!« pa se v zadregi nasmejem.

»Dober večer!« reče mehko Zalka. »O, Vincelj!«

Tudi on je ganjen, prijazen: »Glej, no!« pravi. »Kar sam, Vincelj, čisto sam! In se reči. »Kaj ni nič škoda vsčera?«

»Sam!« rečem. »Škoda je večera. Nula se jezikov boji.«

»Bodi no tak!« reče Peter.

»Ti ji le reči, naj gre kam. Prepričaj! Ti le nič ne maraj, dragec. Tudi midva nisva smela miru in nič nisva marala, kajne. Zalka? Na trgu so čebjale ženske: študent Marjan!!! In trgovini so brusile: Marjan, študent!!! Kar naprej. Veš, in le ni bil ta študent nič resnega, nič nevarnega. Pri Zalki je slabo navel, kajne, Zalka. Ti le ne veš, kako je zdaj drugače, odkar sva poročena, kajne, Zalka. Daj, srček, popravi si klobuček, glej, veter ti ga je nagnil! Močno drugače, Vincelj. Prej: kaj, če jo premam? Kje hodi noči? Zakaj tako poredko piše? No, zdaj.«

»Ohi!« rečem. »Nemara je lepo, če si poročena.«

»Lepo je!« reče Peter in vzdihne.

»Lepo je!« reče Zalka in vzdihne.

»Lepo se imeja!« rečem. »Mnogo sreče vama želim! Oprostita, da nisem tega že prej rekel. Nisem verjel, da je res tako lepo. Da bi čimdalje trajala...«

»Hvala, Vincelj!« reče Zalka. »Kajne, Peter, da bo dolgo trajalo! Glej no, kako nerodno si si zavezal kravato! Vidiš, čisto posrani je. Daj, dragi, naj ti uredim! Nasvidenje, Vincelj!«

»Nasvidenje Vincelj!« reče Peter. »Zaradi čenč nič ne maraj. Ti ji le reči, naj gre kdaj na izprehod. Jeziki bodo že otnprnili.«

»Nasvidenje Peter!«, rečem. »Zalka, srečno! Poglejta vendar, koga vse noči srečujem. O, pozdravljena, Vera in Lado!« In se v zadregi nasmejem.

»Dober večer!« reče lepa Vera. »O, Vincelj, ti?«

»Kar sam?« reče Lado in zaskrbljeno vpraša: »Kaj ni nič škoda večera, Vincelj?«

»Dober večer!« je pozdravil. Knjiga ji je spolzela iz rok. Ko je vstala, ga je za hla obšlo: »Leva je!«

»Rada bi vedela, kako dolgo boš na pragu?« je mehko rekla.

Stopil je v tesno podstrešno sobo. »Kar naprej pada!«, je rekel. Dežnik je postavil pred peč. Segla sta si v roke.

»Sedi!« je rekla. Sedel je.

»Pred štirimi meseci si zadnjič obljubil, da boš spet kmalu prišel, kajne, Marjan?«

»Vode mi prinesli, je že dobro!«

»Slišal sem, da boš gospa. Kaj res? Na cigareto!«

»Ne kadim, Marjan. Le zakaj si prišel?«

»Slišal sem, da boš gospa. Pa sem mislil: v roke ji sežem prej. Kdaj bo tisti tvoj srečni dan?«

»Pred vrata te bom postavila!« je nenadoma vzkopela. Potem pa se je obviadala: »Prihodnji teden.«

Vstal je in se nasmešnil: »Grem Zalka! Šel je proti postelji kjer je sedela in rekel: »V roke mi sezi!« A rok ji ni dal. Položil jih je okrog njenega vratu in rekel: »Zdaj pa ne bo več najine pomlad!« Zalka.«

V očeh ji je blestelo. »Zakaj nisi več prišel? Bila sem tako sama.«

»Le ciklame bodo že cvetele!«, je tiho rekel. »Misliš, da bi se kaj izprememilo?«

»Ti me nisi ljubil!« je rekla. »Ti Peter?«

»Ne, najbrž ne. Ne tako kot tebe, je kmetala. »Povej, zakaj ne moreva biti midva srečna?«

»Saj ti boš!«, je rekel Marjan in sedel. »Samo to je: nekdo ni si vedela, da iščeš moža, ne fanta. Študent ne more biti kaj prvi, da mož, kajne, ne?« se je nasmešnil. »Poslušaj!« Nevnta je prhutala s polknicami in metala debele plasti dežja ob kipe. »Povej, kaj če pride?«

»Ga ne bo!«, je mehko rekla. »Ta teden kupuje. Povej kaj!«

»Ti bi rada za večno, kajne, jim s tem se ni omogočeno, da bi nastopali tudi v nogometu.«

Kaj pa članit? Tudi teh je malo v Beli krajini, in to je v NK »Bela krajina« v Črnomlju. Dosegli so že lepe uspehe. Po treh mesecih dela tu igrajo nogomet že daj časa. In so že bili prvaki Bele krajine na prvem mladinskem prvenstvu za leto 1954. Mladinci, kakršni so v Gradcu, bi bilo škoda prepustiti samim sebi in brez igrarstva. Precej jih lahko pomagala občina Gradca.

Tudi nogometno igrarstvo v Metliki je precej zaveza. Vendar so se tam že odločili, da ga bodo pričeli graditi in nas bo metliška enajsterica lahko spet presenetila kot lani. Če bo igrarstvo, bo tudi kadrovo. Mladinci-nogometarji so tu zelo talentirani, hitri in imajo smisel za duhovite kombinacije. Večina od njih je učiljena v TVD Partizan.

Med besedami bi lahko kaj razbrala. Veš, fosfor sveti v kroglu. Pazi, že nekakrta so se mi razsule!«

»Kaj če pride kaj Petru v roke? Kako ta broška zahrbtno zbedel!«

»To bom uredila. Veš, Peter ni kaj posebno britten za take reči. Ne vem, kako bi te pozabila.«

»Marsikaj je že mimo, priznajva si Zalka, je šepetal. »Kmalu bo sleherni spomin daleč v preteklosti. Pozabila boš! Saj me za slovo niti poljubila ne boš.«

»N! res!« je zahtela in mu položila roke na ramo. »Saj nisem res tako.«

»Tiho bodi vendar. No, saj nisi res tako. Samo to je: življenje ni roman. In rože bodo spet cvetele: ciklame. Se veš, dvojje grlic je sedelo na veji. Ena je splavala k oblakom, ena je ostala na veji. Glavo si mi kodrala v naročju. Grlica na veji kar ni vzletela. (Ni lepo naredila, si rekla in zrla v oblake. Vidíš, ni se poslovila. Ti ne boš tak, kajne, ti nisi tak. Ne jaz ne bom tak, sem rekla. Midva se ne bova poslovila, kajne, ne? si rekla. Zakaj si tiho? Reci da se bova poslovila! Kako je Marjan, ko greš od človeka, ki ti je najdražji? si me vprašala takrat in mi o licih razsula šopek ciklam.«

Zalka je ihtela.

»Kako je zdaj, Zalka?«

»Ne bom te pozabila, reci mi, da nisem tako!«, je šepetala.

»Seveda nisi taka, če tako hočeš. Na, solze si obriši, ni vredno. Poslušaj!« Vter je metal cele plasti dežja na pramo okno in bliški so zdaj pa zdaj za kratke hiše razli noč.

Vidite, ljudje, tako hodim nocej po novomeških pločnikih kot cigan brez doma in pozdravljam prijatelje in znance. Prijatelj in znanec pa premlinjeno štejejo korake vsak s svojo srečo pod roke in nekam zviška odzdravljajo. Razganja me sicer nagrsa nevoščljivost, toda moj obraz je spokojen in celo nasmeje se hinavski sladak, saj je odsev najlepših sanj, ki jih nenehno kopičim v svojem srcu.

Da, nekdo bo drugače!

Nekdo, morda že čez pet ali deset let, bom šel tudi jaz na večer po cestnem tlaku s svojo srečo pod roko. Topel veter bo takrat raznašal kostanjeve liste, žarna bo prijetno čebjela in mi z mehkim prsti naravnava kravato, po poljih bodo peli črčki, po mlakah regljale žabe, z večernega neba bodo padali bleščeči srebrni utrinki.

Nogomet v Beli krajini ima lepo bodočnost

Ni še dolgo, kar so govorili, da je nogomet v Beli krajini obojen na večni pošetke, da ne bo dosegel take ravni, kot jo je imel takoj po osvoboditvi ali čisto pred vojno. Zadnji rezultati, predvsem črnomljskih nogometarjev, pa kažejo drugo stran. Tehnica se nagiba vse bolj v korist uspešne delovanja. V Beli krajini je sedaj ustanovljen je en nogometni klub, vendar pa igrajo nogomet v sleherni vasi, kjer le dobio žogo. Malo bolj organizirani centri bi lahko imeli tudi svoje enajsterice. To zadeva predvsem Metliko, Gradca, Semeč in Vinlico. Mladina je za ta šport navdušena in bi ji bilo treba pomagati, saj bo imela v prihodnosti glavno besedo.

Črnomljski so po dveh letih poletka ustanovili nogometni klub »Bela krajina« in po treh mesecih popravili že lepo število trofeji. V »črnomljski« enajsterici, ni bilo lahko, poleg tega pa sta dosegli že res zavidljive uspehe. Mladinci so se doslej pomerili dvakrat in so s Partizanom Koročevje dosegli rezultat 2:1, z NK Jela Vrbovsko pa 4:0.

Mladina iz ostale Bele krajine pa je prepučena divjemu nabijanju in tekanju po travnikih. Tudi te »nogometarji« bi bilo treba organizirati in jim omogočiti razna tekmovalja, pa bi kmalu imeli dovolj mladega nogometnega kadra. To velja predvsem za mladino iz Gradca in Metlike. V Gradcu sem pa tja kaj naredijo, da pa bi uredili nogometno igrarstvo, ni mogoče. Čudno se nam zdi, da sploh morejo igrati nogomet na kakem igrišču, ki je vse kaj drugače kot primerno. Sijalno smo da sta bila denar in

naert za preureditev že zagotovljena, kam pa je šel denar, ni znano. Če ne drugače, bi lahko vsaj pripravili tiste hribočke, s katerimi buldožer ne bi imel velikih dela. Tu igrajo nogomet že daj časa. In so že bili prvaki Bele krajine na prvem mladinskem prvenstvu za leto 1954. Mladinci, kakršni so v Gradcu, bi bilo škoda prepustiti samim sebi in brez igrarstva. Precej jih lahko pomagala občina Gradca.

Tudi nogometno igrarstvo v Metliki je precej zaveza. Vendar so se tam že odločili, da ga bodo pričeli graditi in nas bo metliška enajsterica lahko spet presenetila kot lani. Če bo igrarstvo, bo tudi kadrovo. Mladinci-nogometarji so tu zelo talentirani, hitri in imajo smisel za duhovite kombinacije. Večina od njih je učiljena v TVD Partizan.

predstavi. Letos so naredili izjemo. Teško je bilo delo na polju in v službi, zvečer pa na vaji. Zato zaslužijo pohvalo. Delo je režiral študent Alojz Campa, ki se mu pozna, da je začetnik, vendar ga je pripravil z veliko prizadevnostjo. Predstava je doživela velik uspeh in gledalci so bili resnično zadovoljni. Najboljši igralce je bil Tine Lušin (Dominič), ki se je v svojih partnerjem Campom (Lipetom) odlično ujema. Vlogo Urše je z lepim občutkom za mero podala Francica Campova. S svojjo ljubečnostjo sta privlačili Anca Lovštin (Fani) in Marija Silc (Tončka). Zaljubljenca sta igrala Ivan Campa (Franceta) in Pavle Campa (pismoenoč) (Simlja), hlapca Krišpina pa Jože Starc. Slabša je bila Marija Andoljškova v vlogi Petronile. Nekoliko so motile ženske obleke (Petronila in Tončka), ki niso ustrezale po svoji moderni izdelavi kmečkemu okolju.

Lahko rečem, da je bila pomanjkljivost predvsem v dinamičnosti govora, ponekod v nerodnih situacijah in neumestnih pavzah. Režiser je zelo dobro rešil vprašanje jezika. Osnova mu je bil knjižni jezik, obarvan z osrednjimi ribniškimi narečjem, kar je za ljudsko igranje povsem opravljivo. Mnenja sem, da so take prireditve, čeprav pomanjkljive (upoštevati moramo seveda razne težave), vzor ljudsko prosvetne dejavnosti na vasi.

BODICE

PESEM
»SOCIALISTIČNI« MORALI
Živel je mož, imel oblast in žena je živeła.
In dva otroka v trajno last z dvokladmi sta imela.

Oba že v službi mnogo let — in so lepo živełi — in jurjev trideset in pet so mesec vsak nasteli...

Odičoj mož: če smrkija iz rovi že vsaka v šolo rine, še hčerko jaz naprtil bom na hrbet domovine!

In hčerka podpisala je: »Otroke bom učila...«
Komisija pa pristala je: Pet tisoč boš dobil!

NOVOMEŠKI KAMELEON
Nekoj je bilo v modi; pel je: slava Tebi na višavah...
Zdaj ko je bolj pri tleh: najraje pošilje nekakšen nagaj... hodi nam ljudem po glavah.

INTERVJU S SLAMNIKOVI M TONČKOM
Ka se je Tonček med knjigami zbudil
»Nikdar več sanjal ne bom!« je omenil.
»Saj se doslej še nihče ni potrudil, da hi mi »sanje« ocenti!«

NAGRADNA UGANKA
(Prva nagrada pet din, druga tri din, tretja en dinar. Odgovore pošiljate najkasneje do 1. oktobra.)
Prišla je Ljubljano petega, smo pase zategnili, — desetega, smo komaj še laseli; je strajki po žetodu pajk, pred sobo gospodinja, na Univerzi: »Generálni strajk!« nekdo na glas preklinja. Zanima vas, le kdo, zakaj, nam venomer nagaja? Uganite za nagrado vsaj: Stipendija z.....?

TEGOBE SPORTNEGA NOVINARJA FRANCELJNA
Ko boža: Mica v formi, Janez kot v najboljših časih... odmev: »Je britten fant, kar naj pridno ustvarja!«
»O pove še... a preveč je pričkanja pri asih... odmevi: »Kraca, kraca zaradi honorarja!«

Marljivi igralci med počitnicami

Ceprav v poletnih mesecih ni dramske sezone, so ponekod igralske družine prav delavne. To brez dvoma velja za KUD Ivan Prijatelj iz Sušja pri Ribnici, ki se je preteklo nedeljo že tretjič predstavilo s Streicherjevo komedijo »Kam iz zadreg«, ki jo je poslovenil Ciril Kosmač. Ta mala dramska družinica, sestavljena iz prebivalcev okoljskih vasi, priredi v zimskih mesecih po dve

Pozna jih

Neki znani njujorski novinar je trdil, da v »visokih krogih« nihče ne posluša, kaj mu drugi govori. Da bi to dokazal, je nekč, ko je bil povabljen na večerjo k ženi »kralja margarine« Smith Wexles, nalašč zamudil. Izročil je gostiteljici krasen šopek rož in se takole oprostil: »Oprostite, milostljiva moji zamuđi! Predno sem šel, sem zadavil doma svojo teto, pa je trajalo precej dlje, kot sem mislil.«

»Res?« se je ljubko nasmešnila gostiteljica. »Kako je lepo, da ste vseeno prišli!«

Pri F. S. Finžgarju

Poznati Franca Saleskega Finžgarja, pisatelja romana Pod svobodnim soncem, novel, povesti in priljubljenih ljudskih iger, je bila moja davna želja. Finžgarjeva dela so mi pomenila in mi še pomenijo čtivo, v katerem vedno odkrivam nove lepote. Lepega je v Finžgarjevem delu veliko: »Mnogo tedanje preproste ljudske lepote sem že užil, mnogo sem jo zvedel od mož, ki žive v tej povesti. Tisti časov danes ni več.« (Gostač Matevž, 1954). Finžgar je lepoto, ki jo je užil, upodobil tako, da jo bralec res podoživlja. Ideal mu je trden kmečki dom: bela zidana hiša, trdna gospodarska poslopja, rodovitno polje, zdrava in rajena živina, ki jo z velikim slavnjem ženejo spomlad v planino, leseni pa še z večjim privedejo domov. Ravno planina je bila tista, ki je dolgo družila vse družine, bila je ponos vaške skupnosti. Pisatelj z brdskostjo čuti, kako se majoje in rušijo temelji takega doma. Vzrok je v alkoholizmu, pravdarski strasti in zakoreninjenem materializmu, ki je zlasti občuten pri sklepanju zakonov: delaven bajtarski sin ne sme za gospodarja na grunt, primernejši je šibak pijanček in zapravljivec, samo da je doma z grunta. Ljubezen je stvar, ki je pri tem ne gre upoštevati. Temelji tega doma so se zamajali. Moralno ga spodkopujejo tudi stiki s tujimi delavci, ki grade železnico. Nekateri od njih so pokvarjeni, varnoro kmečka dekleta. Kriza kapitalističnega gospodarstva, ki je v devetdesetih letih spravila na boben na tisoče slovenskih domačin, tudi Finžgarjevemu idealu ni prizanesla.

Pisatelju in nam je hudo za tisto čudovito ubranostjo in složnostjo, v kateri je živeła vaška srenja. Tudi nekaj pravice je bilo že takrat na svetu.

Kljub temu, da je bil Tevž gostiški, je na gnoju zdel Jurja in še štiri druge. Ker je bil močan in pošten, je zmagal in si pridobil krivice, ki so bili tako lepi in zavidanja vredni!

Finžgarjev jezik je tisti, ki me je še posebej priklopal na njegove stvaritve. Skoraj na pamet sem znala odlomke, v katerih je klasično, do skrajnosti izbrušeno opisal, kako je Izток prežal na Hilbudija ali Izstrelil kragulja v bizantinskem hipodromu.

Pred kratkim sem obiskala Finžgarjevo rojstno hišo v Doslavičah na Gorenjskem. To je skromna kajža in nekaj njivice; vse je prigaral pisatelj oče. Ni bilo lahko, družina je bila velika, zaslužek pa ne vedno najboljši. Majhno in skromno, na svojem pa so le bili.

Predstavljam si pisateljevo življenjsko pot. Nadarjenost in izredna življenjska sila, ki je sedaj, ko mu je 85 let, ogromna, sta mu ustvarjala izredno bogatstvo in pestro življenje. Zazdel se mi je skoraj izreden, zato sem ga hotela sama spoznati in z njim govoriti.

S kolegom sva vzela vsak po eno Finžgarjevo knjigo in se odpravila proti njegovemu domu na Mirju ob Gradačcu. Kmalu sva sedela v sprejemnici — gorenjski sobi. Nadvse mi je bilo všeč njeno planinsko vzdušje. Tudi pisateljev lesorez, ki mu ga je ob 70-letnici poklonilo predsedstvo vlade LRS, je v takem slogu.

V sprejemnici je stopil visok, krepko zvršan mož s popolnoma belo glavo — 85-letni pisatelj Franc Saleski Finžgar. Se-

gel nama je v roke. Povedala sva, da sva študenta slavistike, da bi ga rada poznala in sprejela govornika z njim kakšno besedo, če bi utegnili. Gledal naju je in nama namignil v svojo delovno sobo. Sedel je poleg naju, dal na uho slušni aparat in rekel: »No, kaj bi rada?«

Midva sva ga čudno pogledala, češ saj sva že povedala. »Nisem vaju čisto nič slišal. Tole bo malo pomagalo, pa bosta morala veseno govoriti glasno in razločno. Eno uho mi je sama razvalina. V drugem je še nekaj življenja, vendar čisto malo. Nekaterih glasov, na primer i-jev, sploh ne dojemam. O, tista bomba mi je dala svoje.«

Spomnila sem se opisa bombnega napada na Ljubljano, ki je prizadel tudi pisateljevo hišo, njemu pa za vedno uničil sluh. Mnogo je pretrpel tedaj. Se hušje pa so posledice: čuti se izločenega iz družbe, čeprav bi marsikdaj rad izmenjal misli s pametnimi ljudmi. Čuti, da mu je zaprta pot v Akademijo in drugam.

Stavila sva pisatelju nekaj vprašanj, na katera je odgovorjal kratko in razločno. Razgovoril in raznežil se je pri opisovanju časov, ko je bilo še mnogo preproste ljudske lepote. Zvedela sva, da je letošnji mohorjov, Gostač Matevž, napisal pred enim letom. Pozneje je pisal še Spomine. Sedaj je s pisanjem težko. V glavi ima izdelan stavek. Piše ga, potem pa ugotovi, da je prišel samo do polovice. Misel se je razbilnila in ponavadi je ni več nazaj.

Strežnica je stopila v sobo in povedala, da hoče govoriti s pisateljem neki profesor. Zato sva se midva skušala čimpreje odpraviti. Prošla sva ga še za avtogram, ki sva ga seveda takoj dobila. Ob slovesu nama je dejal:

»Mlada sta, življenje je pred vama. Jaz pa bom moral iti... Dobro se imejta!«

D. Z.

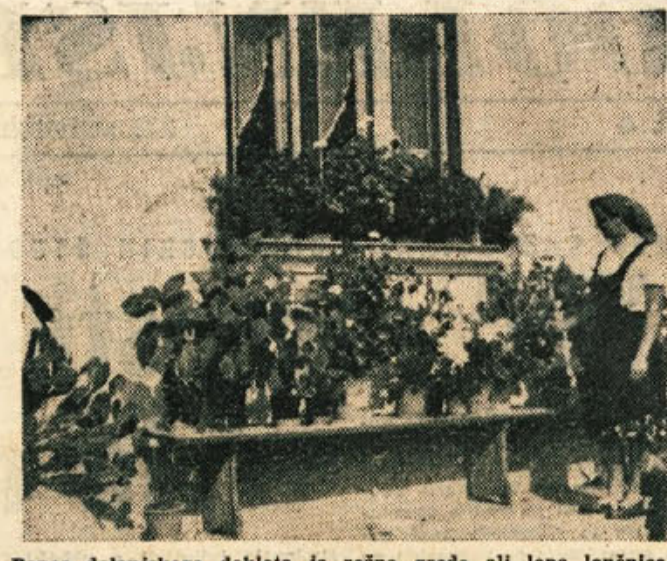
Franči Kuhar
NARODNI MOTIV
Kito cvetja si bom spleta, z njo ovila si glavó. — Kaj bo, kaj bo mogel kdo, če storila bom tako?

S cvetjem šla bom k njemu, poljubila ga toplo. — Kaj bo, kaj bo mogel kdo, če storila bom tako?

Po tleh sinka bom zibala, mu prepevala lepó. — Kaj bo, kaj bo mogel kdo, če storila sva tako?!

V ZIDANICI
Se firkelj za danes natoč ga, Janez, da hčer ti za snaha bom dal.

Je brhka, vesela, kar hočea, ti dela in z njo ti vso srečo bom dal. Natoč ga, Janez, saj jo je le danes in dan ti je hčerko bom dal.

Ponos dolenskega dekleta je rožna greda ali lepe lončnice, ki jih Pavlica vsak dan lepo zaliva...

„Jumpajdi, jumpajda...“

V naše uredništvo so prinesle prve jesenske sapice grenko-tožno pesnitve, delo pisca mnogih neobjavljenih tragedij Bineta Solze, ki ne zasluži toliko zaradi literarne vrednosti, kolikor zaradi izredne aktualnosti objavo v naši novi rubrici »Jumpajdi-jumpajda«.

Draga mati!
Nekaj novic sem sklenil poslati. Zavrelo je. Veste, jesen, nemirni večeri — vmes kak megljen — a glavno, tisti fant zelen večkrat kvartiri pri vaši hčeri, ko pada mrak in se korak ne sliši v rosi travl.

Ze po naravi je zviti, zato se postavi zardel v senco in zaživga šele, ko vi že spite. Saj veste, kako to vpliva. Preko dolin so megle in mesec razliva srebrne žarke od kakih treh po vseh stazah in poteh. Ej, to vaše dekle! Saj ni čudno, da pogleda skozi okno in ga odpre. »Kdo je?« vpraša na glas. »J, jaž!« reče on in nato... saj veste, kako dogodki teko, saj tudi nad vami nekdo imela je moč ta presneto ljubezen: v hiši vse spi, luč se utrne, nato pride tiho po poti vaša pridna hči in — on njej naproti.

Saj nisem jezen, nisem. Le da bi teh pisem ne bilo, kjer mi tako lepo piše, da me ljubi. In niti mesec dni še ni po tisti obljubi njeni, da si bova zvesta pa že ti gresta pod roko in jaz naj pač samo tako capljam za njima, kot caplja za ženo in ji kima vsak možiček poročeni?

Jok, brate! Če bi ne bilo aresta, bi brez planke ne prihajal k njima na sestanke, a so aresti, zato se je treba vesti, da bo za vas in zame prav. Tudi vas okrog prinaša. Zelo fino. Nikdar vas ne vpraša, če sme v kino. In k sošolkam zahaja najraje, kakor vam pravi. Se vam ne zdi čudno, da jih je toliko? In tiste fizikulture vaje? Poglejte no v mraku okrog hiše nekoliko! Tam v tisti lipovi senci se z njim vsak večer sestaja. A mati, vi spite vse te čudovite noči in niti ne slutite, kaj vse vaša hči sanja. A zjutraj niso sklade pomite, v kuhinji drv ni in pujske se žri ni in ura je že minila, odkar je šla na trg, da bi kaj kupila.

Vsega tega je kriva ljubezen, zato teh nekaj vrsti. Se te dni jo vzemite v roke. Ljubezen ja ni za take otroke. No, da, če bi mene ljubila, naj sodba ji bo, če mogoče je, mila.

Se to: očitanje bo minilo, ko boste posegli vmes. Pohižite, razhudite se zares, da ne bom štel samo spomine!

S spoštovanjem — vaš Bine.

Vidite, ljudje, tako hodim nocej po novomeških pločnikih kot cigan brez doma in pozdravljam prijatelje in znance. Prijatelj in znanec pa premlinjeno štejejo korake vsak s svojo srečo pod roke in nekam zviška odzdravljajo. Razganja me sicer nagrsa nevoščljivost, toda moj obraz je spokojen in celo nasmeje se hinavski sladak, saj je odsev najlepših sanj, ki jih nenehno kopičim v svojem srcu.

Da, nekdo bo drugače!

Nekdo, morda že čez pet ali deset let, bom šel tudi jaz na večer po cestnem tlaku s svojo srečo pod roko. Topel veter bo takrat raznašal kostanjeve liste, žarna bo prijetno čebjela in mi z mehkim prsti naravnava kravato, po poljih bodo peli črčki, po mlakah regljale žabe, z večernega neba bodo padali bleščeči srebrni utrinki.

IZ NAŠIH KRAJEV

Pismo iz Gornje Stare vasi

Gornja Stara vas je oddaljen zakotni kraj in zato malo kje poznani, zaradi česar se pojavijo večkrat tudi težave. Tu smo večinoma mali kmetje in imamo malo dohodkov. V priljubljenem 'Dolenjskem listu' smo brali, da je v Novem mestu zgrajena mlekarica. Tudi v našem kraju bi marsikdo rad oddajal mleko, toda najbližja zbiralnica mleka je v Zburah. Želimo, da bi mleko zbrali pri Cinkoletu v Malih Poljanah ali pa pri Blatiniku v Spodnjem Lakencu. Mleko bi nosili iz vasi Klenovik, Male Poljane, Gor. Stare vasi, Celeve, Spodnjih Lakenc in Tršične. To bi želeli kmalu.

Ker je ime vsaj podobno vasi Stara vas pri Skočjanu, je tudi nerodno, če kdo v nujnem primeru naroči rešilni avto, ta zaide zaradi nepoznavanja krajev k Skočjanu in s tem izgubi precej časa. Zgodilo se je že, da je bolnica, ki

V Ribnici spet tlakujejo cesto

Po skoraj več kakor polletnem zastoju so pred kratkim spet začeli tlakujevati cesto okoli Ribnice. Delavci urejajo zdaj cestišče od podružnice Narodne banke proti Gorenji vasi. Ker so sredstva za delo zagotovljena, bo Ribnica še letos dobila lep kos nove tlakovane ceste. Or.

Uspel nastop dresiranih psov

Blizu tisoč ljudi si je v nedeljo popoldne ogledalo na Lokni nastop dresiranih psov ljubljanskega Kluba ljubiteljev sportskih psov. Kljub letos nastopili v Novem mestu s svojimi ljubljenci in pokazali vrsto zanimivih umetnosti. Za dobro pripravljen nastop so poželi prisluškati aplavz. V zadnjem času smo tudi v Novem mestu opazili več pasemskih psov in bi bilo morda prav, da bi podoban klub ustanovili tudi v središču Dolenjske.

V Sodražici so imeli lepo slavo

V nedeljo 11. septembra so imeli v Sodražici lepo slavo. Prostovoljno gasilsko društvo je slavilo 57-letnico delovanja. Gasilsko društvo je ob tej obletnici razvilo nov društveni prapor. Kljub dežju se je udeležilo slavlja veliko ljudi, gasilcev in ostalih ter gostje iz ljudskih poslancem Matijo Moležem. Tega dne so izročili slovesnemu namenu tudi novozgrajeni vodovod, ki je za Sodražice velika pridobitev.

Tečaj za vkuhanje v Kočevju

Društvo za pomoč in napredek gospodinjstva v Kočevju je organiziralo tečaj za vkuhanje sadja in zelenjave. Tečaj vodi izkušena vodilja Anica Komarčič, ki je vodila že vrsto tečajev in letos obiskovala tridnevni tečaj, ki ga je organizirala Okrajna zadruga zveza. Tu je tovr. Komarčič dobila veliko novih receptov, ki jih sedaj posreduje ostalim mladim gospodinjstvom in dekletom. Udeležence tečaja se bodo naučili marsikaj in s tem izboljšale prehrano svojih družin. Material, ki ga uporabljajo na tečaju, prinese same. Ob zaključku tečaja bodo priredile razstavo.

PO NOvem MESTU

Še o 'revčku' Stegnetu...

V prejšnji številki našega lista smo poročali o veliki spekulantski zadevi Stegnetu in pomagatelju iz Goleka pri Vinici v Beli krajini. Približno smo, da je prisojena kazen za glavnega krivca Ivana Stegnetu st. odločno premila. Navajamo še nekaj dejstev, ki dovolj zgornjo raztrgano značaj tega spekulanta.

Ze pred sodbo so ljudje govornili, da Stegne ne bo hudo kaznovan, ker se zna izmuzati in ker je star maček. Kazno je, da se je ta ljudska napoved vsaj približno uresničila. 18 mesecev zapora, 100.000 din kazni in 10 tisočakov povprečnine je za Stegnetove lopovščine in prekupčevanje z dolarji po mnenju mnogih poštenih ljudi zares majhna kazen.

V članku smo navedli, da je imel Stegne pri sebi dva upokojenca, od katerih je pred volno izvalil denar za gradnjo hiše, po volni pa jima je to spovrnil v istem znesku in ju pogoltnil od hiše! — Ko je Stegne pretekla leta dobival naloge za plačilo davka (ki je bil, mimogrede povedano, zanj prava malkenost), je ovičil, da denarja nima, da ga hoče oblast unčiti in podobno. Ob neki taki priliki je dal pred cerkvijo razglasiti, da prodaja voz in konje, ker potrebuje denar za davke! Kakšno hinavstvo, kakšna brezprimerna predrznost in norčevanje iz pridobitve ljudske revolucije in ljudske oblasti! Medtem ko je Stegne delal milijonski promet z dolarji, je pod krinko revščine ponujal javno na prodaj voz in konje... Davkov tudi ni plačeval na obliži, češ, da »cigani noče imeti opravka, temveč je denar nakazoval preko pošte.

Mislimo, da teh nekaj kratkih stvari dopolnjuje ostalo, da si bodo delovni ljudje znali ustvariti popolno sliko o špekulantu Stegnetu.

LEPO JE BILO V ZAGREBU

Med kolektivni v Slovenije, ki so šli na ogled jubilejnega zagrebškega velesajma, je bil tudi kolektiv Medzadružnega lesno industrijskega podjetja iz Ribnice. Veliki Putnikov avtobus je naložil 45 delavcev in uslužbencev. Ze sama vožnja označi prelepe predelo Dolenjske je bila posebni užitek. Zagrebški velesajm nas je več kakor iznenadil. Videli smo vrsto strojev, strojnih naprav ter vseh možnosti drugih stvari. Videli smo, da je naša industrija napredovala na vseh popriščih dejavnosti. Obiskali smo tudi paviljone tujih držav, tako češkoslovaški, švicarski, ruski, kjer smo videli tudi privraket televizijske prenos, ter paviljone drugih zastopanih držav. Pri tujih razstavljalcih so nam najbolj ugajali precizni stroji (Zapadna Nemčija, Češkoslovaška, Rusija) ter težki stroji in avtomobili (Madžarska, Italija). Seveda si je v nekaj urah, kolikor smo jih imeli na razpolago, nemogoče ogledati vso razstavo do potankosti in tako smo mnogo prezrli, kar je bilo tudi vredno ogleda. Vsekakor smo se na velesajmu mnogo naučili, predvsem pa smo bili veseli napredka naše industrije, saj nam domalega nudi vse, kar potrebujemo in vsakdanjem življenju.

Domov smo se vračali z zadovoljstvom; skratka v Zagrebu je bilo res lepo. —kr

PUTNIK SLOVENIJA NOVO MESTO

—prodajamo železniške vozniče; —organiziramo izlete v vlak in avtobus; —posredujemo potne liste in vize; —prodajamo ladijske vozniče; —najlepše razglednice dobite pri nas; —poslužujete se naših uslug

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

KINO

•KRKA — NOVO MESTO: 23. do 26. septembra: slovenski film »Tri zgodbe«, 27. do 29. sept.: ameriški »Zenske prijateljice«.

DOM JLA — NOVO MESTO: 23. do 25. septembra: angleški film »Mlad ljubimec«, 27. do 29. septembra: francoski »Gospod Rippe«.

DOLENJSKE TOPLICE: 24. in 25. septembra: ameriški »Podkupnina«, 27. sept.: amer. »To je moj sin«, 28. in 29. sept.: ameriški »Glej tiška«.

TREBNJE: 24. in 25. sept.: švedski »Margit«, — Predstava v nedeljo ob 15.30 ur.

MOKRONOG: 24. in 25. septembra: amer. »Williamsova karabinka«.

CRNOMELJ: do 23. sept.: »Gospodična Casanova«, 27. in 28. septembra: »Molovica«.

•JADRAN — KOČEVJE: 23. do 25. sept.: francoski »Ali Baba«, 28. in 29. sept.: brazilski »Sinha Moca«.

Zahvala

Ob pozornosti, ki sem je bila deležna kot pacientka internega oddelka Splošne bolnišnice v Novem mestu v moji težki bolezni, čutim dolžnost, da izrečem javno zahvalo vsem zdravnikom in zdravnicam ter stremnemu osebju bolnišnice.

Zofija Maraz, Novo mesto.

IZ MATIČNIH URADOV

Novo mesto
Pretekli teden je bilo rojenih 24 dečkov in 18 deklic.
Perotiči so se: Urbančič Jože, Čevjarski pomočnik iz Gor. Polja pri Strazi, in Lavrič Marija, delavka iz Dol. Straze, Čepun Carol, gradb. tehnik iz Ljubljane, in Zagorec Emilija, gradb. tehnik iz Smolejeve vasi pri Novem mestu. Franoz Oskar, upokojenec, in Mušič Gizela, zasebnica, oba iz Brskljina pri Novem mestu. — Čestitamo!

Umrla so: Povše Marija, 10 let, iz Urših sel. Flesko Zlatko, 3 leta, iz Kočevarke reke. Brudar Zdenka, 1 dan, iz Brskljina. Penca Marija, učiteljica, 71 let, iz Malih Poljan pri Dol. Toplicah. Mikar Martin, kmet, 47 let, iz Pončev. Brudar Branica, 4 dni, iz Brskljina pri Novem mestu. Hočevar Mirko, 3 dni, iz Novega mesta.

dekelico. Bogunovič Mihaela iz Rašovega pri Novem mestu — dekelico. Znidar Milena iz Zvezna pri Trebovnju — dekelico. Gorenc Anica iz Kremenja — dekelico. Gačnik Štefica iz Set pri Rategju — dekelica. Jerše Kristina iz Janje pri Dvorju — dekelico. Povše Slavka iz Urših sel — dekelica. Turk Ana iz Brezovice pri Stopiščah — dekelico. Krajc Ana iz Gabrja pri Brusnicah — dekelica. Sutar Jolanta iz Gor. Gradisca — dekelica. Dragan Franciska iz Števenberga pri Trebelnem — dekelico. Jaskič Jolanta iz Boršta pri Gradcu — dekelica. Zagar Terezija iz Stranske vasi pri Smihelu — dekelica. Djukič Marija iz Novega mesta — dekelico. Gorenc Valentina iz Mirne peči — dekelico. Vučk Marija iz Dol. Lukvijev pri Metliki — dekelico. Kebe Zvonika iz Novega mesta — dekelica. Mugerli Anica iz Ljubljane — dekelico. Simončič Ana iz Zagorja pri Sentjernej — dekelica. — Srečne mamičnice čestitamo!

iz novomeške porodnišnice

Pretekli teden so rodile: Klimentič Marija iz Novega mesta — dekelico. Kotar Zofija iz Dolenje vasi pri Vel. Loki — dekelico. Cinkole Marija iz Kronovega pri Beli cerkvi — dekelico. Repič Ana iz Malega Vjha, LR Hrvatska — dekelico. Mikšič Martina iz Hudeja pri Skočjanu — dekelica. Zabčić Ivanka iz Rakoveca pri Metliki — dekelica. Uršič Manja iz Trebe v vasi pri Dvorju — dekelico. Gore Neža iz Kočevja — dekelico. Kuhelj Marija iz Žužemberka — dekelica.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Severja Antonja iz Osojnice pri Senčici je v šoli součence po nesreči udaril po nosu in mu ga pokoskodoval. Umek Anton iz Kočevarke reke si je pri delu doma z žago pokoskodoval levo roko. Hren Janez, ključavnik in kmet, valjenec iz Vavte vasi, je pri sekanju drv pokoskodoval desno nogo.

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

Novomeščani niso zadovoljili

CRVENA ZVEZDA (Beograd) — PARTIZAN (N. m.) 3:0 (15:2, 15:5, 15:12)

Ves optimizem večine Novomeščanov ni pomagal. Po zadnjih šestih zmaganih novomeških odbojarskih ligi smo prikazovali vsaj močan odpor domačih, zlasti ker so se pojavili glasovi o slabi formi bivšega državnega prvaka Crvene zvezde. Novomeščani pa smo sami lahko opazili, da niso odbojarski igralci boljše igrajo. Toda ves optimizem ni dosti pomagal. Novomeška šestorica tokrat ni zadovoljila blizu 500 gledalcev. Ni toliko vzrok demoga razočaranja gledalcev poraz v treh setih ampak prenehanje igranja na sredini in v polju. Crvena zvezda, za katero nastopa pet državnih reprezentantov, je uspela z dobrim blokom, uspešno obrambo v polju in tudi učinkovitimi udarci na sredini za zmagovalno domačo šestorico, ki so njihovo glavno orodje. Ko so Novomeščani dobili nezaupanje v napade, je bil poraz neizbežen. Beogradska Crvena zvezda je zmagovala gladiško 3:0 (15:2, 15:5, 15:12).

Molvi sta nastopila v naslednjih postavah:
Crvena zvezda — Beograd: Milosavljevič, Štitič, Popović, Stepanović, Štajnrovic, Sedivy in dr. Nikolič.
Partizan — Novo mesto: Pučko, Ing. Bergant, Dolenc, Medic, Šonc, Simič in Lapsajec.

Se nekaj o igri domačih v prvem setu je bila odigrala časa preden se borba. Nekaj časa so vodili gostje, nekaj časa domači, vendar so bili v sinisu gostje uspešnejši in so osvojili prvi set. Drugi set je bil v značnu stalne premoči Beogražčanov. V tretjem

Interni atletski miting v Novem mestu

Novomeški atleti pod vodstvom prof. Glonjara so se končno ne razajali. V okviru atletskih zavodov je bil organiziran atletski prvenstvo, ki bo verjetno 1. in 2. oktobra v Novem mestu, so priredili interni izbirni atletski miting, na katerem je sodelovalo čez 20 atletov. Zaradi kratkega treninga so bili doseženi povprečni rezultati. Med najboljšimi lahko omenimo rezultat Posrba, ki je skočil v višino 165 cm s pokoskodovalo nogo, dalje dober čas 6,6 v teku na 80 m mladince, ki ga je dosegla zadrževalna Krotkova. Tudi na daljših progah so bili doseženi boljši rezultati, navzile ostrim zavojem in komaj 29 m dolgi progi.

Ostali rezultati: Člani — tek 100 m: Škufca 12.1. Tek 400 m: Doki 57.1. Tek 300 m: Doki 2:15.8. Mišnar 2:23.8. Met kroglic: Škufca 9.28. Pate 9.12. Škok v daljino: Peterlin 4.75. Met koplja: Pale 45.60. Škok v višino: Krotkova 1.30. Dobovec 3:45. Ergle 25.50. Mladinci — mlajši: tek 60 m: Korosec 8.5. Kumer 9.0. Tek 400 m: Kranjc 65.0. Korosec 68.2. Škok v daljino: Robar 4.65. Korosec 4.27. Škok v višino: Kranjc 1.39.00. Korosec 1.35.70. Kranjc 9.54. Robar 9.38. Škok ob palci: Robar 231 cm.

Starejši mladinci: Tek 100 m: Potrč 12.0. Fink 13.1. Met kroglic: Potrč 12.30. Doki 10.55. Met koplja: Potrč 37.24. Škok v daljino: Škok v višino: Potrč 16.05 cm. Bavdek 150 cm. Škok v daljino: Bavdek 5.28 cm. Fink 5.22 cm. Škok ob palci: Bavdek 262 cm. Troškovič 267 cm. Bavdek 16.71. Mladinke — mlajše: Tek 60 m: Krotkova 8.8. Miškar 9.5. Tek 600 m: Podpečan 2:08.5. Repovž 2:10.6. Škok v daljino: Zagorec 3.67. Miškar 3.80. Škok v višino: Miškar 1.18 cm. Perič 1.05 cm. Met koplja: Krotkovič 20.62.

Novomeške odbojkarice na drugem mestu

Tudi Novomeščanke so pretele tedensko igro za tretjo zaporedno toloro na domačem igrišču. Tokrat so sprejele v goste odbojkarice zagrebške Lokomotive, ki so jim bile najhujši konkurent za drugo mesto v hrvatsko-slovenski ženski odbojarski ligi. Z zmago v štirih setih 3:1 (15:11, 15:7, 15:11, 15:14) so si Novomeščanke, ki so nastopile v postavi Knašič, Robar, Penca, Fink, Ostanek, Kečgorič in Mialej, zagotovile častno drugo mesto, takoj za ljubljansko Olimpijo, ki je še sigurno zmagovalca in novo član zvezne lige. V pretekli Olimpija v Ljubljani presegala tudi Novomeščanke s tesnim rezultatom 3:2. Prvo in drugo mesto bo prav gotovo lep uspeh slovenskih odbojkaric. Trema je sredi Urh iz Novega mesta precej slabo.

Atletska sekcija TVD Partizan Novo mesto obvešča, da so redni kole. Situacija je nejasna, vendar lahko že sedaj ugotovimo, da so najresnejši kandidati za prva mesta: Ing. Sodnik, Bartolj in Prienc, ki je trenutno v vodstvu, toda ima odigrani dve koli več. Doslej ima najboljši uspeh Ing. Sodnik, ki ima iz dveh partij dve točki (dva partiji odločni). Stanje na tabeli po četrtem kolu: Prime 3 in pol, Bartolj 2 in pol, prof. Dobovec 2 in pol, Ing. Sodnik 2, dr. Savelj 2, Šaranovič 1 in pol, Vitanc 1 in pol, Jovovič itd. F.M.

V polfinalu vodi Prime

Drugi polfinalni turnir za prvenstvo Novega mesta je v polnem teku. Do sedaj so odigrali štiri kola. Situacija je nejasna, vendar lahko že sedaj ugotovimo, da so najresnejši kandidati za prva mesta: Ing. Sodnik, Bartolj in Prienc, ki je trenutno v vodstvu, toda ima odigrani dve koli več. Doslej ima najboljši uspeh Ing. Sodnik, ki ima iz dveh partij dve točki (dva partiji odločni).

Stanje na tabeli po četrtem kolu: Prime 3 in pol, Bartolj 2 in pol, prof. Dobovec 2 in pol, Ing. Sodnik 2, dr. Savelj 2, Šaranovič 1 in pol, Vitanc 1 in pol, Jovovič itd. F.M.

V Črnomlju bo ROKOMETNA ZVEZA

Izvršni odbor Rokometne zveze Slovenije je sklenil, da bo v Črnomlju ustanovljena rokometna podzveza za teritorij Dolenjske. V to podzvezo bodo vključena že obstoječa društva Partizan Črnomelj, Novo mesto, Krško, Brečice, Metlika in Svoboda Kmetelj ter ostale novoustanovljene ekipe. Vsa letošnja konika tekmovalna bo že vodila rokometna podzveza Črnomelj. Delo podzveze Črnomelj bo sicer organizirala bo konako tekmovalje za moške in ženske, pionirsko tekmovalje in vse turnirje. Skrbela bo za dvig — drustev, klubov, sekcij, igralcev in sodnikov. M-k

MALI OGLASI

4 DOBRE, kvalificirane mlazarje sprejemamo takoj v službo. Splošno enkratno, Dvor pri Žužemberku.

IZGUBILA SEM na poti od Zablje vasi proti Cikavi en riški ženski čevlji. Najditej na ga vrne za nagrado pri upravi lista. (487)

TRI RABJENE PLAŠE za kolo prodan. Naslov v upravi lista.

DVE LONCENI PEČI, sobni, ugodno prodam s pripadajočim železjem. Na ogled v Novem mestu. Naslov pri upravi lista.

Tajnico podjetja

s perfektnim znanjem strojepljasa, slovenskega jezika, po možnosti tudi stenografije. — Nastop službe takoj, plača po dogovoru.

Prav tam dobi takoj službo sposobna RAČUNOVODKINJA, ki pozna tudi ostalo administrativno poslovanje. — Plača po dogovoru, nastop takoj.

Ponudbe pošljite upravi »Dolenjskega lista« pod št. »TAKOJ« ali »1. NOVEMBER 1955«.

Pokazite DOLENJSKI LIST

znanec, prijatelj in sodnikom! Naročite na naš list može in fante, ki služijo vojaški rok v JLA!

Z vajenci po domovini

(Nadaljevati in konec)
Se bi jih stresali iz rokavov ti žaljivi Dolenci, da ni zopet tulil potni maršal svoj večni in tako neumljenji odhod. Se Postarski dom, ki je eden najlepših planinskih domov, smo si ogledali, nato pa smo se spustili v Trento. »Ej, to vam je cesta. Toliko ovinov in serpentin ima, da jo še dolenski Gorjanci ne zmoroje«, je zagodel Janez, ko smo se ovičili in trdno oprjemali sedežev, da nam ne bi avtobus zdrknil v dolino.

Skoraj na koncu serpentin stoji samotna Kugyjev spomenik. Tako naravno ga je ustvaril novomeški znanec kipar Savinšek, da smo se kar živili in tega raziskovalca in ljubitelja naših planin, Trento in Triglavu.

Vozili smo se ob Soči, bistri hčerki planin, ki je do Gorice trikrat spremenila barvo. Čudovita je ta reka in ni čuda, da je Simon Gregorčič spustil tako pesem o njej. V Borecu smo kobilji sni ogledali ta prelep kočček naše domovine. Hiterji je bilo treba, kajti ogledati smo si morali le Cementarno v Anhovem. Toda imeli smo amolo. Na kritobozju Tolma-Gorica smo spoznali, da nam je zmanjkalo olja. Cakarito smo morali skoraj dve uri, da ga je kofar prinesel iz najbližjega

Pojubina. Kljub hiri vožnji smo trčili prepozno in ogled Cementarne smo morali opustiti. Odpeljali smo se naravnost v Solkan in Gorico. Večerjali in spali smo v Diškem domu.

Jutro nam ni bilo preveč naklonjeno. Iz sivga neba je rahlo rosilo. Toda to nas ni motilo, da si ne bi ogledali vseh zanimivosti nove Gorice. Zal goriska tovarna politična ni dovolila obiska, ker so jo obnavljali. Zato smo si ogledali samostan Kostanjevico, kjer so pokopani člani izgnanih francoskih kraljev Bourbonov. S Kostanjevice je lep razgled na Gorico, ki nam jo je mednarodna komisija odvzela in dodelila Italiji. Ogledovali smo mejo med Jugoslavijo in Italijo, ki ni samo neprovljavna, ker je pugetna na nemogočih mestih, ampak tudi smešna. Videli smo Dobersdo, Sabonin, Sveto goro, kjer so se v prvi svetovni vojni na soški fronti borili naši očerji. Videli smo tudi veličansko kosevno, kjer so shranjene kosti padlih italijanskih vojakov.

Pot nas je vodila po prelepi Primorski. Videli smo Zali hrib (prejšnji Dorenberk) in poslovinca podgan Branik (prejšnji Ribnenberk), ki so ga požgali Itali-

jani zaradi močne zavednosti tamkajšnjega prebivalstva. Prav zato, ker so se parzani in z njimi tudi vse prebivalstvo, tako odločno branili pred fašističnimi uničevalci, je Ribnenberk dobil ime Branik. V Ribnenberku je živel Simon Gregorčič in je tu napisal znano pesem Nazaj v planinski raj. Na visokem in strmeh hribu stoji Stanjel. Tudi ta kraj je velik prempel med narodno osvobodilno borbo. Iz Stanjela se cesta polagoma spušča in kmalu smo bili v Tomaju; središču najklošnega primorskega vasa, terana. Kot Dolenci, ki se spoznamo na dobro kapilko, nismo mogli drugače, kot da smo se v Tomaju ustavili in poizkušeli pravi kraški teran. Tako kor čvikeč, ki ga dobijo samo v zidanih kanala. Dragej teran dobi samo v Tomaju. V Tomaju smo si ogledali tudi rojstno hišo kraljevega pesnika Srečka Kosovelu. Pot nas je vodila skozi Sežano, Lipico, kjer je znamenita konjarina lpicanskih konj, v Kozino in dalje v Koper. Cesta od Črnega kalu do Kopera bo ena izmed najlepših cest, ki jih sedaj gradijo. V krasnih serpentinah se cesta spušta k morju. Komaj smo čakali, da bi zagledali in se v njem kopal. Toda bilo je nepreznano in tako smo bili ob največji užitek naše ekskurzije. Ogledali pa smo si koperske zanimivosti: znamenito ledno, sodno postojilo, ki sta ob njem Trtar maršal »Fiz«, muzej, nato pa smo se odpeljali v Izolo,

kjer smo videli tovarno ribjih konzerv, in pa v Piran, ki se polagoma urejuje v največjo slovensko luko.

Ze v temni noči smo prispeli v Ilirsko Bistrico, kjer smo prenočevali.

Zadnji dan naše ekskurzije. Ze ob sedmih zjutraj smo čakali pred vhodom v Postojnsko jamo. Velika večina je prvič v svojem življenju vstopila v jamsko železnico in nestrpni smo bili, ko smo čakali, kdaj nas bo zapeljala v čudoviti podzemski svet. Pravijo, da je narava ustvarjala jamo milijone in milijone let.

Teško smo se ločili od čudoviti lepote Postojnske jame. Toda pot nas je vodila dalje po Nortranjskem Krasu. Prešli smo staro jugoslovansko-italijansko mejo, zdrveli mimo Pisanine, Kalca, kjer je pesnikoval Miroslav Vilhar in budil slovensko zavest, ter Logatca in prišli na Vrhniko. Ob 11. uri so se nam odprla vrata velike usajame. Tu izdelujejo v glavnem svinske kože, ki so po vsem svetu tako iskane. Ogromna tovarna je to. Spoznali smo potek strojenja od namakanja kož na do najbolj luksuznih izdelkov. Prijetno res ne diši v tej tovarni, toda tako kot je dejala Marčka, pa zopet ne: »Uh, za vse na svojo ne bi delala ukral!« Miljan pa ji je zabrusil: »No, le ne vžij tako svoj nos. Lepe čevčičke imaš pa le rada, da se postaviš z njimi na promeni.«

Po obisku tovarne smo si ogledali Cankarjevo rojstno hišo na Klancu. Ravna hišica šn še revneja je njena oprema. Še sliskali smo se pred spomenikom velikega revolucionarja Ivana Cankarja in že smo se odpeljali proti Ljubljani.

Ob dveh popoldne se je pred nami pokazal največji uspeh našega povojnega dela — Litostroji. Človek bi dejal, da je to celo mesto. Nešteto velikanskih dvoran, v katerih stoji stroji pri stroju, smo prehodili. Kovinarji in drugi se niso mogli odločiti, kaj in kje bi ogledovali, da bi čim več spoznali in se naučili. Videlj smo, kako vlivajo železo in izdelano maso v kalupe in kako jih obdelujejo, vdelali male in velike rezake in skobelnice in končno, kako sestavljajo velike in male turbine, ki niso iskane samo pri nas, ampak po daljnem svetu, celo v Indiji in Burmi. Miljan je dejal po skoraj trurnem ogledovanju tovarne: »To je vse premaloi Tu bi moral hoditi najmanj en mesec, da bi si vse natančno ogledal, nato pa bi z veseljem začel delati.«

Se nam je ostalo nekaj časa, da smo si ogledali naše glavno mesto Ljubljano in nato odšli nazaj v Novo mesto. Mnogo novega in lepega smo videli. Zdalj le vemo, da je tako domovino vredno ljubiti in jo braniti ter z vsemi močmi delati, da bo še bolj bogata in da bo lahko naša delovnemu človeku še več kot nudi solaja.

NOVOMEŠKI KEGLJAČI NA JESENICAH

Novomeški kegljači so se udeležili spominskega tekmovalja na Jesenicah za Setov memorijal. Na tem tekmovalju je sodelovalo šest slovenskih moštvev: »Beton«, »Celje«, »Primorje«, »Ajdovščina«, »Zasavje«, »Zagorje«, »Zvezdovrat«, »Ljubljana«, »Gradec«, »Jesenice« in »Gorjanci«. Novo mesto. Novomeški kegljači so nastopili v sledečem sestavu: Jože Jerman, Ljubo Murin, Vili Pečič, Roman Zevnik, Riko Cigoj, Škok, Zvezdovrat, Jože Mraz, »Gradec«, »Jesenice« in »Zvezdovrat«. Darinko Rangus in VIM Mežnarč.

Navzite ostri konkurenti so Novomeščani zasedli tretje mesto. Najbolj se je izvedel novomeških kegljačev odlikoval Miro Joraj. V končnem izidu je prvo mesto osvojil »Gradec«, Jesenice s 739 keglji, drugo »Zvezdovrat« Ljubljana s 719, tretje »Gorjanci« Novo mesto s 682 tld.

DORIS
Kolonska vola in toaletno mišo
Tovarna
Zlatorog
Maribor

KO JE PREŠERNOVA BRIGADA premagala gnezdo belih na Turjaku

Na obzorju proti Ljubljani se je porajala krvavoredeča jutranja zarja. Ozračje je bilo mirno. Ta mir je le včasih zmota rezget mrazajev iz turjaškega gradu, v katerega so se zatekli beli izdajalci iz vseh vetrov Dolenjske in Ljubljane. Ta predzadnja noč pred popolnim porazom belih v Turjaškem gradu je bila še posebno težka in moreča. Naš bataljon — I. bataljon Prešernove brigade — je branil položaje na strmih pobočjih nad ozko sotesko — mejo med nami in gradom. Beli so našli v naše izpostavljene položaje z vsem mogočim orožjem. Dumduške so vžigale okrog naših glav. K sreči je rastle tu gosto grmovje, ki je marsikomu rešilo glavo pred temi nevarnimi svinčeni muhami. S prijateljem — partizanom Luko (Ludvik Samsa), doma iz potokskih hribov, sva se v najkriticnejših trenutkih tesno pričelala k materi zemlji in si želela samo to, da bi bila ta vražja noč že enkrat pri kraju.

misar čete. Kakor sem pozneje zvedel, je bil doma nekje z Gorjenškega. Smetonosen strel v srce je dobil sredi ceste, ki vodi v grad. Lap je bil še v smrtne snu. Oči je imel odprte; mirno so zrlje v svet — te neme mrtve oči. Sovražnik je bil premagan, njegova moč je bila srta. Kakor blede sence so se vlekle kolone belih ujetnikov. Glave so bile upognjene, mnogi so prosili za milost, beli poglavarji pa so si v nemem srdcu grzli ustnice do krvi. 19. septembra 1943, je bila zapršana še ena izmed velikih zmag slavne narodnoosvobodilne vojske. Turjaški grad — simbol stoletnega tlačanstva uboge raje je ostal za nami premagan, njegove slave je bilo konec. Na njegovem pogorišču pa je pognala svoboda in iz mrtvih teles padlih borcev, ki so darovali dragoceno življenje za svobodo je vzkliklo novo življenje.

Turjak v ognju in dimu (po originalni fotografiji iz hrb za zavzetje te največje logardistične postojanke)

Občani Velikih Lašč so slavili 19. septembra občinski praznik v spomin vseh onih, ki so prelili kri v bojih za Turjak, v spomin na veliko zmago, katere slava se mora prenašati iz roda v rod. Dosti se je spremeniло od tistih dni. Krvave rane razdejanja so skoraj v celoti zaceljene. V mno-

ge oddaljene vasice je prišla elektrika, živinoreja je napravila zavidljiv razvoj. Vasi, nekot podložne turjaškemu gospodstvu, živijo

v duhu novega časa, v svobodnem ustvarjalnem delu in nenehnem razvoju. *Karel Oražem*

MER OBRYE. Polnočni obisk

Ausable ni preveč ustrezal opisu detektiva, kakor si ga je Fowler zamisljal. Ko sta šla po mracnem hodniku velikanskega hotela, mu je bilo precej neprijetno. Tudi Ausabeova soba v šestem nadstropju, kamor sta prišla, ni bila kaj posebnega, pa tudi Ausable sam, v pomočkani vsakdanji obleki, ni bil videti preveč romantično detektivski. Razen tega je bil debeluh, govornik pa je bil suh, skozi nos. »Razočarani ste, se je nasmejaval Ausable. »Dejali so vam, da sem tajni policist, špijon, ki vohlja za nemškimi agenti in živi v večni nevarnosti. Hotelj ste me spoznali, ker ste novinar, mlad in željan pustolovščin. Računali ste na tajnstvene dogodke sredi noči, na strel iz pištole, na strup v vnu. Namesto vsega tega ste pa preživeli dolgočasen večer v music-hallu s precej zanemarljivim in trebusastim gospodom. Nobena črna lopovica mu ni dala v roke kakšno tajno sporočilo, le nekdo mi je čisto prozaično telefoniral, da bi se rad sestel z menoj v moji sobi. Ausable se je veselo nasmejal in dodal: »Da, razočarani ste. Toda glavjo pokonci, mladi prijatelj! Kmalu boste videli neki papir, za katerega je precej ljudi žrtvovali življenje... Ta papir bo nekega dne gotovo vplival na razvoj zgodovine.«

Maks je bil visok, postaven možak z lisijim obrazom. »Kaj počnem v vaši sobi?« je odgovoril. »Prišel sem po poročilo, ki vam ga bodo nočjo prinesli... Po poročilo o letalskih silah Nemčije. Vem, da bi ga vi radi dobili za vse na svetu. Pa ga ne boste,« je dodal s porogljivim nasmehom. Ausable se je zgrudil v naslonjač. »Jurji bom hudečvo zaropotal v upravi hotela. To je že drugič ta mesec, da se je nekdo čez balkon vrtihotopil v mojo sobo,« je zagodrnjal. Fowler je pogledal na edino, povsem običajno okno, za katerim je zevala črna tema. »Balkon?« je začuden vprašal Maks. »Nisem prišel čez balkon. Imam duplikat ključa od vaših vrat. Če bi bil vedel za balkon, bi si priharil veliko težav, ko sem stikal za tem prekletem ključem.«

Ausable se je neprestano pretil z revolverjem. Obrnjen s hrbotom proti oknu se je previdno prekobalil čez obojico. Najprej z desno, nato pa še z levo nogo. Trenutek je obvisel samo na eni roki. »Nobenega znamenja... nobene besede,« je zopetel, sicer ustrešlim... »Potem je njegova glava izgubila v temi. Tukaj, v šestem nadstropju, se je le slabotno slišal hrup z ušice in glasovi. Vrata so se odprla. Vstopil je natakar s steklenico in dvema kozarcema. »Kaj pa... policija...« je začel Flower. »Ni bilo nobene policije,« je olajšano odgovoril Ausable. »Izvolite konjak, ki ste ga naročili,« je dejal natakar, odprl steklenico in odšel brez podzavja. Flower je bled kot stena buhnil za njim. »Vidite, ta natakar je bil Zlovec, ki sem ga čakal,« je povedal Ausable. »Pod gladijem je poročilo. Če vas veseli, lahko pogledate.«

Z A Č E L I S M O !

Začeli smo v Domu ljudske prosvete v Novem mestu. Obiskovalci kino predstav lahko vidijo, kako prazen je oder. Samo še platno visi sredi odra, okrog pa so postavljeni odri.

Nujnost popravila odra so uvideli tudi funkcionarji na okraju in na občini ter dali na razpolago nekaj kreditov. In zdaj delamo in hitimo na vse kripnje. Do 28. oktobra, za občinski praznik, mora biti oder preurejen, da bomo lahko na njem zaigrali. Za vsa dela je bilo treba strokovnjakov. Na pomoč nam je prisločila tudi Ljudska prosveta v Ljubljani. Tov. Hrvat je bil že nekajkrat v Novem mestu in dal razna navodila, pripravil nekatere načrte in tudi sam krepko zavihal rokave in poprijel za delo. Nove meškal kovinarji so že opravili precej dela z različni demontažami in novimi montažami mostičkov in dvigal. Električarji hitijo z novo električno napeljavjo. Za enkrat bomo letošnje uredili odsko razsvetljavo tako kot mora biti. Na odru bo nameščenih več reflektorjev in luči za razsvetljavo horizonta.

Namestili bomo nov glavni zastor ter krožne zavese. S tem bomo dosegli, da bo mogoče na odru vsaj pošteno igrati. Vse ostalo pa pride na vrsto prihodnje leto.

Milijonsko mesto se pogreza. Mehiko glavno mesto — Mexico City — ima 3 in pol milijona prebivalcev. To mesto pa se pogreza in prebivalci so se s tem že nekako spriznajili. Strokovnjaki so izračunali, da bo treba središče mesta izprazniti v prihodnjih 30 letih. Merjenja so pokazala, da se pogrezne središče mesta letno od 30 do 45 cm. Mesto je zgrajeno na izsušeni rečni strugi in mehak svet ne vzdržuje teže velikanskih poslopj.

Mladina, odnos do starih in onemoglih je ogledalo tvoje socialistične zavesti!

Kar smo že davno želeli, bo postalo resnica delno leto, delno pa prihodnje leto. Vsakdo, ki je obiskoval zadnje čase naše gledališke predstave, je lahko ugotovil, da je oder od leta do leta slabši, da je razsvetljava na njem zanič, da so zastori kot turške zastave. Opazil je lahko, opazili pa so seveda najboljši igralci sami, da se na odru naravnost duše. Stikali smo glave in premišljevali — vse preveč premišljevali nekaj let, korajže začeti pa nismo imeli. Letos pa je buknilo iz nas: popraviti,

Najprej so mislili, da povzroča pogrezanje odtok podtalne vode. Zaradi tega so v suho rečno strugo napeljali spet vodo, da bi tla postala trdnjša, ko bi se zemlja napela od vode. Ti ukrepi niso zadostovali in tla se še naprej pogrežajo. Na mnogih stavbah

Deset let so bile ameriške čete v Zapadni Nemčiji. Od začetka se ameriški vojak nismo smeli družiti z Nemkami, pozneje pa je ta prepoved odpadla. Posledica tega je okoli 50.000 nezakonskih otrok v Zahodni Nemčiji, katerih očecje so ameriški vojak. Med okupacijo nezakonske matere niso mogle tožiti nezakonskih očetov-vojakov za vzdrževanje.

V Starem trgu ob Kolpi nosijo žene precej blaga, vode in drugača še vedno na glavi

Otrok s 300 iglami v telesu. V italijanskem ribičkem mestu Ortona so odkrili zločin, ki ni mogoče opisati. Starša Nikolena Maggia nista bila nič vesela tega pripraska družine, prav tako ne sorodniki. Izročila sta ga babici. Ko je bil star tri leta, je nenadoma zbolel. Sosedje so slišali iz stanovanja babice vsako noč otrokove krike, ki so se včasih razlegali cele ure. Izpraševali so babico, kaj je otroku, pa je odvrnila, da mu mora po nasvetu zdravnika dajati injekcije in je otrok strašno občutljiv za iglo.

Geologi so proučevali zaloge zlata v zemlji do globine okoli 3000 metrov in izračunali, da je v globinah zemlje še 4470 milijonov ton zlata. Takoj pa so tudi pristavili, da bi lahko od te količine s pomočjo današnje tehnike, dvignili le enajst tisočink. Praviijo, da je tudi v morju kakih 27 milijonov ton zlata.

Premeril od nog do glave, obsul z vrsto vprašanj, tako da smo imeli občutek, da stojimo pred policijskim komisarjem, ne pa kapitanom trgovske ladje. Ker se nismo mogli predstaviti z dokumenti pomorščakov (razen enega), so padala vprašanja, zakaj in kako da smo se odločili za tako težko službo, kakor je pomorska. Vprašali smo ga krakato, ali potrebuje ljudi ali ne. Seveda jih potrebuje, je odgovoril. hotel nas je le opozoriti na težko delo na ladji. Hitro smo ocenili položaj, ker je med našim razgovorom poklical enega svojih oficirjev in mu nekaj naročil, nas pa zadrževal v razgovoru. Postavili smo mu jasno in kratko vprašanje, ali nas misli sprejeti s seboj: če ne, gremo vprašati na neko norveško ladjo, ki prav tako išče več ljudi. Nas razgovor se je zaključil: čeprav nas je hotel kapitan še zadržati, smo hitro odšli, pa ne h kapitanu norveške ladje, kakor smo rekli, ampak v mesto, da smo zbrisali za sabo sled.

MIHA POČRVINA: 1 Spomini iz Španije

Leta 1936 je v južnofrancoskem trdnjaskem mestu Touloum živela večja skupina jugoslovanskih delavcev. V Francijo smo prišli iz raznih, predvsem pasivnih krajev: iz Like, Korduna, Hrvatskega Zagorja, Dalmacije, Slovenije itd. Zaposleni smo bili pri raznih javnih delih — vodovodih, kanalizacijah, pri gradnjah cest, vojaških utrdb in podobno. Dasi smo bili zaposleni pri raznih delodajalcih in stanovali v mestu pa v bližnji in daljni okolici, smo se vendar sestajali malone vsako nedeljo in obujali spomine na domače kraje, na družine, običaje itd. Skoraj pri vseh teh pogovorih so prišla na vrsto tudi politična vprašanja. Mislije-nja o tedanji jugoslovanski politiki so bila precej delena. Spominjajoč se naših takratnih pogovorov, včasih zelo ostrih, vidim, kako spretno so vnašali nekateri ljudje — eni so delali po navodilih jugoslovanskih konzularnih zastopstev, drugi so bili ustaški agenti — razdor med ekonomsko emigracijo v Fran-

konkretni, nesoglasja med pristajatelji vladne politike in simpatizerji naprednega gibanja pa so se razbitila, zlasti glede vprašanja delavskega gibanja v svetu. Čeprav so se vladni in ustaški agenti trudili na vse kripnje dokazati, da se je v Spaniji začel boj proti internacionalnemu komunizmu, ki ogroža Evropo, so tudi najbolj zagriženi pristajatelji tedanje jugoslovanske politike začeli obračati hrbet agentom, ki so prihajali in nas skušali prepričati, da je boj Franca in njegovih generalov pravilen, da se bori proti komunističnemu nasilju itd. Ampak tega, da je v Madridu eno samo popoldne padlo 2400 neoboroženih ljudi, nihče ni mogel pri naših emigrantih prikazati kot pravičen boj. Stem, da so hoteli med našo emigracijo vnesti nejasne pojme o španski državljanski vojni, so izgubili še tisto malo simpatizerjev, ki so jih imeli.

Preko dnevnega francoskega časopisa smo bili sprijeti obveščeni, kako se bo razvijala, kako hlabro, z golimi rokami, španski narod brani svojo republiko. V Marsellu smo od tovarišev zvedeli, da so francoske oblasti močno okrepile obmejne straže in da stalno patrulirajo vzdolž

meje, tisti predelj Pirenejev, ki niso toliko kontrolirani, so pa zaradi hudih strmin in pečin zelo težko ali pa sploh neprehodni. Ko smo se prerušali, da bo prehod meje res zelo težak, smo se odločili, da s pomočjo pristaniških delavcev ugotovimo, katere ladje so zasidrane v pristanišču, od kod so prišle in kam plovejo. Nestrpno smo pričakovali sporočil o možnostih odhoda v Španijo. Pripravljeni smo bili potovati tudi več tednov po morju, samo da bi se ladja ustavila v enem izmed pristanišč republikanske Španje. Po 10 dneh nestrpnega pričakovanja nam je organizacija pristaniških delavcev sporočila, da kapitan neke grške ladje, ki plove po Sredozemskem morju, in bo šel baje tudi v Barcelono, liče nekaj ljudi za svojo ladjo, ker so mu mornarji v Marsellu pobegnili. Grške ladje so takrat pomorščaki smatrali za najslabše — majhne plače in težki pogoj dela, ladje so bile vse stare, z zelo zastarelo opremo, in so se jih pomorščaki izogibali. Nezaposleni pomorščaki so govorili, kadar niso imeli drugega izhoda: »Bom šel pa na grško ladjo!«

KOLIKO ZLATA JE ŠE V ZEMLJI?

Geologi so proučevali zaloge zlata v zemlji do globine okoli 3000 metrov in izračunali, da je v globinah zemlje še 4470 milijonov ton zlata. Takoj pa so tudi pristavili, da bi lahko od te količine s pomočjo današnje tehnike, dvignili le enajst tisočink. Praviijo, da je tudi v morju kakih 27 milijonov ton zlata.

SPORAZUM

Novoporočena Timka in Tina sta se grozno sprla. Nekaj dni sta kuhala mulo, potem pa le pravi Timka: »Ti, davpa se pobotajti. Jaz priznam, da nisem imela pravi, ti pa priznaj, da sem imela prav...«

BO ŽE RES

»Ti, ali veš, da bodo posledje gostinski obnove točili isto kvaliteto vina, kot sta jo poskušala na vinski razstavi v Ljubljani...«

Kmečka modrost

Agronom Bred MacArth je v Kaliforniji govoril zbranim farmarjem o velikih uspehih znanosti glede poljedeljstva. »Prihajajoča časa,« je dejal, »ko boste vse potrebno gnoljilo za en hektar zemlje lahko stavili v telovnikov žep.«

Vinska bratca

V Virginiji (ZDA) so retrirali nekoga Homerja Carpentera skupaj z njegovim konjem zaradi pijančevanja. Pri zaslišavanju je Carpenter izjavil, da vsako pijačo bratovsko podeli s svojim štirinožnim prijateljem.

UBOGA OBLAST

Maja: Ježič, Polona, kakšno oblast imamo: saj se bo vse potušilo!

Kam je zvečer, Zani?

K: Sladki kapički malo pokrokat... Res? Pa te žena pustiti? Žena, kaj pa misliš! Jaz grem...

OKROGLE BODICASTE

ZRTV SOLE

JUNAK

Miba telefonira Pepetu: »Pepete, nočoj me ne bo na tarok. Veš, poba ima spet šolo, pa mu moram zvečer sestavljati nalogo.«

Saj res, Boltežar, spomni me potem, da kupim kosti za juho!

Novoporočena Timka in Tina sta se grozno sprla. Nekaj dni sta kuhala mulo, potem pa le pravi Timka: »Ti, davpa se pobotajti. Jaz priznam, da nisem imela pravi, ti pa priznaj, da sem imela prav...«